اردو اصطلاحات سازی

(کتابیات)

مرتبہ

ڈاکٹر ابو سلمان شاہجہانپوری

نظرِ ثانی و اضافہ

سید جمیل احمد رضوی

مقتدرہ قومی زبان، اسلام آباد

۱۹۸۴ء

اُردو اصطلاحات سازی

(کتابیات)

مرتبہ

ڈاکٹر ابوسلمان شاہجہانپوری

نظرِ ثانی و اضافہ

سید جمیل احمد رضوی

مقتدرہ قومی زبان، اسلام آباد

۱۹۸۴ء

عرض مرتب

ہر کتاب کے بارے میں معلومات حوالہ ایک ترتیب سے جمع کر دی گئی ہیں مثلاً

مصنف ، مؤلف اور مرتب کا نام

کتاب کا نام

مترجم کا نام

اس کے بعد

صفحات کی تعداد

سال اشاعت

مطبع

ناشر

کیفیت

اس مجموعے میں چند کتابیں ایسی بھی ہیں جن کے بارے میں معلومات ضمنی مآخذ سے حاصل کی گئی ہیں ۔ ان مقامات پر ضمنی مآخذ کا حوالہ دے دیا گیا ہے ۔

ابو سلمان

طبع ـــــــــــــ اوّل
سالِ اشاعت ـــــــــــــ ۱۹۸۴ء
تعداد ـــــــــــــ ۲۰۰۰
قیمت : کاغذی جلد : ـــــــــــــ ۳۰ روپے
مجلد : ـــــــــــــ ۵۰ روپے
طابع ـــــــــــــ پیپ بورڈ پرنٹرز لمیٹڈ
۲۷۷، پشاور روڈ، راولپنڈی
ناشر ـــــــــــــ مقتدرہ قومی زبان
مکان نمبر ۱۰، گلی نمبر ۳۲
سیکٹر ایف ۱/۸، اسلام آباد

ڈاکٹر ابو سلمان شاہجہان پوری

مقـــدمـہ

جس طرح اہل زبان کو زبان سیکھنے کیلئے قواعد جاننے کی ضرورت نہیں ہوتی اسی طرح جب کئی زبانوں کے میل جول سے ایک نئی زبان وجود پا رہی ہوتی ہے ، تو وہ زبان سیکھنے کیلئے ان زبانوں کے بولنے والوں کو قواعد زبان اور لغات جاننے کی ضرورت پیش نہیں آتی ۔ اس دور میں زبان کے ارتقا کا عمل اتنا سست ہوتا ہے کہ نئی زبان کی نقش پذیری کا احساس نہیں ہوتا ۔ اور جب احساس ہوتا ہے تو اس کی تشکیل کا عمل کئی مرحلوں سے گذر چکا ہوتا ہے ۔ اب اس ماحول میں متاخرین کے لیے بھی اس زبان کی تحصیل کا شعوری عمل ضروری ہو جاتا ہے ۔ بیرونی اشخاص کے لیے تو ناگزیر ہوتا ہے کہ وہ اپنی کاروباری ، سیاسی اور علمی و تعلیمی ضرورتوں کے لیے اس کی تحصیل بطور ایک علم کے کریں ۔

سترھویں صدی کے ہند پاکستان میں جب ایک نئی زبان جسے ہندی ، ہندوستانی اور بعد میں اردو کا نام دیا گیا ، کی بنیاد پڑ رہی تھی تو کسی اہل ملک کو اسے بطور ایک علم کے سیکھنے کی ضرورت پیش نہ آئی اسی لیے قواعد و اصطلاحات کے کسی پہلو پر ابتداً اردو میں کام کی طرف توجہ نہیں دی گئی ، لیکن سترھویں صدی کے آخر تک جب ملک کی سماجی اور کاروباری زندگی میں

پرتگیزیوں کا عمل دخل شروع ہوا تو ضرورت محسوس کی گئی کہ غیر ملکیوں اور غیر اہل زبان کو اردو سکھانے کے لیے قواعد ترتیب دی جائے ۔ اس ضرورت نے قواعد کے اصول کی تالیف اور زبان پر عبور حاصل کرنے کیلئے لغات و اصطلاحات کی تدوین کی طرف متوجہ کر دیا ۔

اٹھارھویں صدی کے آغاز ہی سے ایسٹ انڈیا کمپنی نے تجارت کے محدود مقاصد سے آگے بڑھ کر رفتہ رفتہ جنوب مشرقی علاقوں کی انتظامیہ و عدلیہ اور بندوبست مالگذاری کو اپنے ہاتھ میں لینے کی کوشش کی اور کچھ عرصے کے بعد کھلے طور پر سیاسی میدان میں قدم رکھا تو کمپنی کے غیر ملکی کارپردازوں کو ان کی انتظامی ، تجارتی ، عدالتی اور سیاسی ضرورتوں نے انھیں اردو میں نظر و عبور کی ضرورت اور اس کی اہمیت کا احساس دلایا ۔ چنانچہ اٹھارھویں صدی کے آخر تک زبان سکھانے کے لیے نیز قواعد میں اور لغات کے بعض پہلوؤں پر متعدد تالیفات وجود میں آ گئیں ۔ اس وقت تک اردو زبان نے اتنی وسعت حاصل کر لی تھی کہ خود اہل زبان کے لیے بھی ضروری ہو گیا تھا کہ وہ اردو زبان کی تحصیل باقاعدہ اور بطور ایک علم کے کریں ۔ پھر بھی تحصیل زبان کا اصل مسئلہ غیر ملکیوں ہی کے لیے تھا ۔ اس ضرورت کا احساس اتنا شدید ہوا کہ خاص اس مقصد سے ایک تعلیمی ادارہ قائم کرنے کا فیصلہ کر لیا گیا ۔ ,, فورٹ ولیم کالج ,, اسی احساس کا نتیجہ تھا ۔ اس کالج کا قیام اردو کی ترقی کے لیے ایک منظم تحریک ثابت ہوا ۔ چنانچہ ۱۸۰۰ ء کے بعد کالج کے زیر اہتمام اور اس کے اثر سے بیرون کالج متعدد غیر ملکیوں

کی توجه سے قواعد ، لغات ، اصطلاحات ، محاورات ، ضرب الامثال کے مختلف پہلوؤں پر تالیف کا ایک سلسله شروع ہو گیا ۔ اس صدی کے نصف اول میں جو کتابیں لکھی گئیں ، ان کا بنیادی مقصد غیر ملکیوں کو اردو سکھانا اور ان میں نظر و عبور کی صلاحیت پیدا کرنا تھا ، لیکن اب اردو صرف کاروباری ، عوام کی بول چال اور افہام و تفہیم کی زبان ہی نه تھی بلکه کاروبار حکومت میں بھی اس کی اہمیت تسلیم کر لی گئی تھی ۔ چنانچه ۱۸۳۵ء میں اس کا ملک کی ایک دفتری زبان قرار پانا اس کی اسی اہمیت کا اعتراف تھا ۔

فورٹ ولیم کالج کا قیام انگریزوں کے استعماری مقاصد کے لحاظ سے خواہ کتنا ہی قابل افسوس ہو لیکن اردو کی ترقی کی تحریک میں اس کا وجود بہت مبارک ثابت ہوا ۔ اس نے اردو زبان و ادب کی عظیم الشان خدمت انجام دی اور ملک کی سماجی و سیاسی زندگی میں اردو کی اہمیت کا نقش ثبت کر دیا ۔ اس کی بدولت اردو کی مقبولیت میں اضافه ہوا ۔ اور سب سے بڑھ کر یه که اس کے بعد متعدد ایسے علمی و تعلیمی ادارے قائم ہوئے جن میں ذریعۂ تعلیم کی حیثیت سے اردو کے استعمال کا کامیاب تجربه ہوا ۔ انگریزی سے ترجمه کی تحریک پیدا ہوئی اور اردو میں سائنسی کتابوں کی تصنیف و تالیف کا سلسله قائم ہوا ، بعض سوسائیٹیوں میں سائنسی موضوعات پر تقریر اور مضمون نویسی کے اہتمام سے سائنسی ادب کی اہمیت کا نقش اجاگر ہوا اور کئی مطبعوں کے ذریعه ، اشاعتی ادب کے فروغ و اشاعت کا کام انجام دیا گیا ۔ ایسے علمی ، تعلیمی ، اشاعتی اداروں میں جو فورٹ ولیم کالج کے بعد قائم ہوئے اور جن کی بدولت یه

تحریک آگے بڑھی ، مندرجہ ذیل قابل ذکر ہیں :

۱ ۔ دھلی کالج ، دھلی ۱۸۲۹ء

۲ ۔ سائن ٹی فک سوسائٹی ، لکھنئو ۔ ۱۸۳۱ء

۳ ۔ آگرہ بک سوسائٹی ، آگرہ ۔ ۱۸۳۳ء

۴ ۔ شمس الامرا نواب فخرالدین کا سلسلۂ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، انکا مطبع اور مدرسہ فخریہ حیدرآباد (دکن) ۱۸۳۴ء

۵ ۔ مدرسہ طبابت ، حیدرآباد (دکن) ۱۸۴۵ء

٦ ۔ انجمن مجمع علم و ھنر (سائن ٹی فک سوسائٹی) مدراس ۱۸۵۳ء

۷ ۔ میڈیکل اسکول ، آگرہ ۔ ۱۸۵۴ء

۸ ۔ انجنیئرنگ کالج ، رڑکی ۔ ۱۸۵٦ء

اگرچہ ۱۸۵۷ء کا حادثہ نہ صرف دو سیاسی ادوار کا حد فاصل ثابت ھوا بلکہ علم و ادب اور معیشت و تمدن کے دور گذشتہ کا خاتم اور ایک نئے دور علم و تمدن کا فاتح بھی تھا لیکن دو علمی ادارے ایسے ھیں کہ ان کا ذکر اس تسلسل میں کر دیا جانا چاھیے ۔

۱ ۔ سائن ٹی فک سوسائٹی " غازی پور ، " علی گڑھ ۔ جسے سر سید احمد خان نے ٦۴ ۔ ۱۸٦۳ء میں قائم کیا تھا ۔

۲ ۔ سائن ٹی فک سوسائٹی ، مظفر پور ، بہار جو ۱۸٦۸ء میں نواب سید محمد نقی خان کی صدارت اور امداد علی خان بہادر کی نظامت میں قائم ھوئی تھی ۔

فورٹ ولیم کالج کے بعد قائم ھونے والے اداروں میں سے ھر ادارہ اس کا مستحق ہے کہ اس کی خدمات کا بہ تفصیل ذکر اور اصلاح

سازی کی تاریخ میں اس کا مقام متعین کیا جائے ۔ لیکن اگر ہم کسی وجہ سے ایسا نہ کر سکیں تو بھی دھلی کالج کے سرسری ذکر کے بغیر آگے نہیں بڑھ سکتے ۔ دھلی کالج جدید علوم کا ایک تعلیمی ادارہ اور اردو ذریعۂ تعلیم کی ایک کامیاب تجربہ گاہ ھی نہ تھا وہ علوم جدیدہ میں تصنیف و تحقیق کا مرکز بھی تھا ۔ اس لیے ھمیں اس کی اھمیت ایک درس گاہ کے دائرہ فیضان ھی میں تلاش نہیں کرنی چاھیے ۔ دھلی کالج نے بہت تھوڑے عرصے میں جدید علوم کے تراجم اور تالیفات کا بھی ایک نہایت مفید اور قابل قدر ذخیرہ فراھم کر دیا تھا ۔ اگرچہ ۱۸۵۷ء کے حادثے نے کالج کی تاریخ کا ورق مستقبل کی توقعات کے بالکل برعکس الٹا لیکن اس کے چند فضلا نے نئے دور علم و تصنیف کے آغاز میں اھم حصہ لیا اور اپنے علمی کاموں سے اردو زبان کا اعتبار قائم کیا ۔

قدیم تعلیم یافتہ حضرات کے مستقبل اور معاشرے میں ان کے مقام کا فیصلہ تو ۱۸۳۷ء میں میکالے کے نظریۂ تعلیم کے مطابق نظام کے نفاذ اور سرکاری ملازمت کے لئے انگریزی دانی کی شرط کے لزوم ھی سے ھو گیا تھا ۔ اس کے نتائج رفتہ رفتہ بعد میں سامنے آئے ۔ یہاں تک کہ ۱۸۵۷ء کے بعد عدلیہ و انتظامیہ اور کاروبار و تجارت میں انگریزی کی برتری نے اردو کو شکست فاش سے دوچار کر دیا ۔ اگرچہ انتظامیہ و عدلیہ میں اردو زبان کے استعمال کا دائرہ نہ صرف تنگ بلکہ ختم ھو گیا تھا لیکن ملک کی عام زندگی میں اس کے چلن کا دائرہ پہلے

سے بہت وسیع ہو گیا تھا اورشمال سے جنوب اور مشرق سے مغـرب تک پبلک زنـدگی کاکوئی گوشہ ایسا نہ تھـا جہاں اردو کی مقبولیـت کا سکہ نہ‌چلتا ہو۔

انیسویں صدی کے اختتـام‌تک اردو میـں مختلف علـوم و فنون کی کتابـوں کا ترجمـہ وتالیف اور تحقیق و تصنیف کے ذریعے اتنا اور ایسا عظیم الشان‌ذخیرہ فراہم ہو گیا تھا کہ اسے نظر انداز کر دینا ممکن نہ تھالیکن ذریعۂ تعلیـم کی حیثیـت سے اردو سے کوئی فائدہ نہیں‌اٹھایا جا سکتا تھـا ۔ تعلیم پر نصـاب سے لے کر نظـام تک‌حکومت کا قبضہ تھا اور اعلی تعلیم خصوصاً سائنسی علوم کی‌تعلیـم و تدریس کا ذریعـہ انگریزی زبان تھی ۔ انگریزی‌زبـان نے اس دوران میـں نہ صرف حکومـت اور اس کےکاروبار میں بلـکہ عام زنـدگی میں بھی عزت اور وقار کا مقام‌حاصل کر لیا تھا ۔ اهـل اردو اپنے تمام تر علم و فضـل کےباوجود سوسائٹی میں وہ مقـام حاصل نہ کر سکتے تھے ۔ اب یہ‌سب ذمـہ داری اهـل اردو کی تھی کہ وہ اسے اپنی معاشرتی ،سماجـی ، ادبـی اور تعلیمـی زندگی میں کیا مقام دیتے هیں ۔اردو کے علوم و فنـون اور اس کی تہذیب و ثقافت سے اپنـی‌قومی و اجتماعـی زنـدگی کی تعمیر میں اپنی نسل کی تربیت‌میں اور قومی و عملی سیـرت کی تشکیل و تزئین میں کیا مدددیتے هیں ۔ شمـال اور مغربـی هند میں ایسے آزاد قومی اعلی‌تعلیم کے اداروں کی تحریـک موجود تھی جن کا ذریعۂ تعلیم‌اردو ہو اور جن سے یہ کام لیا

جا سکے لیکن انکے پاس وسائل نہ تھے ۔ جنوب ان پر بازی لے گیا ۔ ۱۹۱۷ء میں جامعہ عثمانیہ حیدرآباد (دکن) کا قیام قوم کے اسی اجتماعی شعور و تعلیمی میدان میں قومی و سیرت و فکر کی تعمیر و تہذیب میں اردو کی اہمیت کے اسی اعتراف کا ثبوت ہے۔

بیسویں صدی کے آغاز میں جامعہ عثمانیہ کا قیام اردو ذریعۂ تعلیم کے ایک عظیم الشان تجربے کا نام تھا ۔ میڈیکل ، انجنیرنگ ، قانون ، فلسفہ ، عمرانیات اور دیگر علوم و فنون کی تدریس میں اردو ذریعہ تعلیم کے آغاز کے لیے ضروری تھا کہ علمی اصطلاحات کا ایک ذخیرہ موجود ہو ۔ اس ضرورت کے پیش نظر پہلے ایک سررشتہ تالیف و ترجمہ قائم کیا گیا جس میں ملک کے نامور اہل قلم کو جمع کیا گیا اور ان سے اردو میں علمی کتابوں کے ترجمہ و تالیف اور اصطلاح سازی کا کام کرایا گیا ۔ اس طرح بیسیوں علوم اور ان کے فروغ کی اصطلاحات اور تراجم اور تالیفات و تصنیفات کا ذخیرہ فراہم کیا گیا ۔ چونکہ پہلی ضرورت اردو میں نصاب کی تیاری کی تھی اس لیے ابتداً علوم و فنون کی اصطلاحات کے مستقل مجموعوں اور لغات کی تیاری کی بجائے عام طور پر نصابی کتابوں میں استعمال ہونے والی اصطلاحوں کو آخر میں مرتب کر دیا جاتا رہا ۔ اس طرح علمی اصطلاحات کا نہ صرف ایک عظیم الشان ذخیرہ اردو میں فراہم ہو گیا بلکہ لغات و اصطلاحات علمیہ کی ایک عمومی تحریک پیدا ہو گئی اور بہت سے اہل علم نے اپنے طور پر اس موضوع پر کام کیا اور بیش قیمت خدمات انجام دیں ۔

اس سلسلے میں انجمن ترقی اردو (ہند اور پاکستان) کی

خدمات کو بھی نظر انداز نہیں کیا جا سکتا ۔ اسے جامعہ عثمانیہ کی طرح وسائل میسر نہ تھے لیکن اس کے کئی رہنما جامعہ عثمانیہ کی تحریک قیام میں شریک رہ چکے تھے اور سررشتہ تالیف و ترجمہ میں خدمات انجام دے چکے تھے ۔ یہ کام ان کے خاص ذوق اور انجمن کے مقاصد سفر کا ایک حصہ بھی تھا اس لیے انہوں نے سررشتہ تالیف و ترجمہ سے علیحدگی کے بعد بھی اس کام کو جاری رکھا اور ہندوستان سے لے کر پاکستان تک اس مقصد کو نظروں سے اوجھل نہیں ہونے دیا ۔ پاکستان میں اپنے آغاز کار ھی سے اصطلاح سازی کے کام کو اپنے ھاتھ میں لیا اور اس وقت سے پہلے کہ دوسرے ادارے جنھوں نے بعد میں قابل قدر کام انجام دیا ، وجود میں آتے ، وہ اپنے مقاصد سفر کی کئی منزلیں طے کر چکی تھی ۔

پاکستان میں انجمن ترقی اردو کے بعد جو ادارے قائم ہوئے اور اصطلاحات سازی کی تحریک جن کی بدولت آگے بڑھی ان میں قابل ذکر یہ ھیں :

۱ ۔ اردو کالج ۔ کراچی ۱۹۴۹ء

۲ ۔ مجلس ترقی ادب ۔ لاھور ۱۹۵۰ء

۳ ۔ سائن ٹی فک سوسائٹی ، کراچی ۔ ۱۹۵۵ء

۴ ۔ مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاھور ۔ ۱۹۵۶ء

۵ ۔ ترقی اردو بورڈ ، کراچی ۔ ۱۹۵۸ء

۶ ۔ مرکزی اردو بورڈ ، لاھور ۔ ۱۹۶۲ء

اردو کالج نے ذریعۂ تعلیم کی حیثیت سے اردو کی افادیت و تاثیر کا نقش دوام قائم کر دیا اور دوسرے اداروں کے لیے اپنے نقش قدم

رہنما چھوڑے - اور سائنسی موضوعات پر تصنیف و تالیف کے کام کا آغاز بھی کیا - دوسرے اداروں نے اردو کی ترقی ، سائنسی کتابوں کے تراجم ، مختلف سائنسی موضوعات پر تصنیف و تالیف نئے لغات کی تدوین ، بعض قدیم لغات کی اشاعت ہائے جدیدہ کے انتظام ، اصطلاح سازی اور ان کی جمع و تدوین و اشاعت میں نمایاں خدمات انجام دی ہیں - ان میں سے بعض ادارے اسی مقصد سے قائم کیے گئے تھے اور بعض اداروں کے علمی ، ادبی ، تحقیقی مقاصد میں تدوین لغات و اصطلاح سازی کے ذریعے اردو زبان کو وسعت دینا شامل ہے -

اصطلاح سازی کے کام میں مقدار اور معیار کے لحاظ سے اگر کسی ایک ہی ادارے کا نام لینا ہو جو اس تحریک کا رہنما ہو اور جس نے اصطلاح سازی میں عظیم الشان خدمت انجام دی ہو تو وہ انجمن ترقی اردو پاکستان ہے - اس کا کام سب سے زیادہ وقیع ہے - انجمن نے اپنی زندگی کے ابتدائی چند برسوں ہی میں سائنسی اور سماجی علوم کی ایک لاکھ سے زیادہ اصطلاحات تیار کر لی تھیں لیکن سرمایہ نہ ہونے کی وجہ سے ، ان کی اشاعت نہ ہو سکی - بعد میں اصطلاحات کا یہ تمام ذخیرہ مرکزی اردو بورڈ ، لاہور کے حوالے کر دیا گیا - بورڈ نے اس کا ایک حصہ شائع بھی کر دیا ہے - اصطلاح سازی کے باب میں کراچی یونیورسٹی کے شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ نے جو خدمات انجام دی ہیں وہ بھی نہایت قابل قدر اور عام داد و تحسین کی ،، بولی ،، سے بہت زیادہ قیمتی ہیں -

اصطلاحات کے موضوع پر کام کرنے والے اداروں کے سلسلے میں "مجلس زبان دفتری ،، حکومت پنجاب (پاکستان) کا ذکر ناگزیر ہے -

یہ مجلس صوبائی حکومت کے ایک فیصلے کے مطابق ۱۹۴۹ء میں قائم ہوئی تھی ۔ اس نے دفتری اصطلاحات کا ایک قابل قدر مجموعہ شائع کیا ، اصطلاح سازی کا کام بھی کیا اور ایک صوبے کی سطح پر حکومت کے کاروبار و دفاتر میں اردو کی ترویج کی راہیں ہموار کیں۔

۱۹۷۹ء میں حکومت پاکستان نے مقتدرہ قومی زبان کے نام سے ایک ادارہ قائم کیا ۔ اس کے مقاصد میں قومی زبان کی حیثیت سے اردو کو ترقی دینا اور اسے اس قابل بنا دینا ہے کہ قومی زندگی کے تمام گوشوں میں وہ انگریزی کی جگہ لینے کے قابل ہو جائے ۔ اس کے زیر اہتمام اور اس کے تعاون سے اصطلاحات کے کئی مجموعے شائع ہوئے ہیں ۔ مقتدرہ چونکہ پاکستان کا ایک مرکزی ادارہ ہے اور قومی زبان کی ترقی کے لیے دوسرے علمی اداروں سے اشتراک و تعاون کے اصول کو اس کے طریقہ کار میں بنیادی حیثیت حاصل ہے اس لئے اصطلاح سازی اور سائن ٹی فک ڈکشنریز کی تدوین و اشاعت میں وہ ان اداروں کے ساتھ تعاون اور ان کی علمی امداد کو بھی اپنے طریقہ کار میں پیش نظر رکھے گا ۔ جن کا قیام ہی خاص اس مقصد سے عمل میں آیا ہے ۔ مقتدرہ کے سامنے قومی زندگی کے مختلف شعبوں میں اردو کے نفاذ اور اس راستے کی ہر چھوٹی چھوٹی رکاوٹ کو دور کرنے کا عظیم الشان مقصد ہے ۔ یہ مقصد مسلسل توجہ اور انہماک کا متقاضی ہے اور کسی بھی لمحے اور کسی بھی شعبۂ زندگی میں پیش آنے والی مشکل کے حل اور اردو کے نفاذ کی سبیل نکالنے کا ذمہ دار ہے ۔ اس لئے اس کے کام کو دیگر علمی اداروں کے کام کے معیار اور پیمانے سے نہیں جانچا جا سکتا ۔ مقتدرہ نے اب تک اصطلاحات کی

یا دوسری جو کتابیں چھاپی ھیں ، وہ صرف اس کی زندگی کا ثبوت ھیں ۔ اپنے مقاصد کی راہ پر یہ ادارہ اب آیا ہے ، اس لئے اس کے وجود کی افادیت اور اس کے کاموں کی اھمیت کو جانچنے کا وقت کچھ عرصہ بعد آئے گا ۔

اردو میں اصطلاحات پر جو کام اب تک ھوا ہے وہ سب علمی اداروں کے زیر اھتمام ھی انجام نہیں پایا بلکہ کام کا بہت بڑا اور وقیع حصہ اھل علم نے نجی طور پر اور آزادانہ حیثیت میں انجام دیا ہے اور اپنے ھی وسائل سے یا عام تجارتی اشاعتی اداروں کے تعاون سے یا خاص ترقی اردو کے اداروں کے زیر اھتمام شائع کرایا ہے ۔

جس معیار و انداز کے نمونے ھمارے سامنے موجود ھیں ، وہ جامعہ عثمانیہ کے تحت ترجمہ و اصطلاح سازی کی تحریک کے زیر اثر تھے ۔ اس کے تمام رھنما وہ تھے جو انگریزی کے ساتھ عربی اور فارسی کے بھی عالم تھے ۔ ان کے ساتھ اصطلاحات کے ترجمے کا مسئلہ آیا تو عربی زبان کا وسیع ذخیرہ الفاظ موجود تھا اور نئی اصطلاحات بنانے کی ضرورت پیش آئی تو عربی زبان کے قواعد و لغات نے ان کی رھنمائی کی ۔ اب جب کہ عربی جاننے والی قدیم نسل ختم ھو چکی ہے ، عربی اصول لسانیات اور قواعد کے مطابق اصطلاح سازی کا انداز بدل رھا ہے اس وقت کئی رجحان پائے جاتے ھیں ۔

۱ ۔ کچھ لوگ وہ ھیں جو سابقہ گروہ علمی کے فیض و تربیت یافتہ ھیں اور عربی فارسی زبانوں سے بھی واقف ھیں یا کسی حد تک شدبُد ہے ۔ وہ سب سے پہلے عربی زبان کے لغات و اصطلاحات سے استفادہ کرنا اور بعض اوقات انھی کو اختیار کر لینا چاھتے ھیں ۔

ان لوگوں میں مذہبی ذوق رکھنے والی ایک جماعت بھی موجود ہے جو دین کی طرح عربی زبان ، اس کے علوم و فنون اور اس کی اصطلاحات کو بھی مقدس سمجھتی ہے۔ ان تمام حضرات کا رجحان اس طرف ہے کہ جامعہ عثمانیہ کے تحت اصطلاح سازی کی جو تحریک جس اسلوب و انداز سے شروع ہوئی تھی اسے اسی طرح جاری رہنا چاہیے اور سابقہ وضع کردہ اصطلاحات کو من و عن قبول کر لینا چاہیے ۔

۲ ۔ ان کے مقابلے میں دوسرا گروہ موجودہ دور کے اھل علم کا ہے۔ بلاشبہ وہ انگریزی زبان کے لغات و اصطلاحات کا بے میل ذوق رکھتا ہے لیکن عربی زبان سے نا آشنا ہونے کی وجہ سے اردو کے سابقہ ذخیرہ اصطلاحات سے بھی اس کی طبیعت میل نہیں کھاتی ۔ قومی تشخص کا خیال اسے قومی زبان کا دامن چھوڑ دینے پر بھی راضی نہیں ہونے دیتا ۔ ملک کی علاقائی اور صوبائی زبانیں بھی اس باب میں اس کی رہنمائی کرنے سے قاصر ھیں ۔ ایک خاص عصبیت ھندی زبان سے استفادہ میں بھی مانع ہے۔ یہ گروہ قومی زبان میں ھمہ قسم کی اصطلاحات کی ضرورت اور انتظامیہ کے کاروبار ، تعلیم و تدریس اور تصنیف و تالیف میں ان کی اھمیت اور افادیت کا معترف بھی ہے لیکن اصطلاح سازی کے انداز و اسلوب کے باب میں اس کا ذھن صاف نہیں ۔

۳ ۔ ایک گروہ اور ہے اور خواہ اسے کتنا ھی محدود تصور کر لیا جائے لیکن اس کے وجود سے انکار ممکن نہیں ۔ اس کا خیال ہے کہ سائنس کی تمام انگریزی اصطلاحات کو من و عن اسی تلفظ میں

اردو رسم الخط میں اختیار کر لینا چاہیے ۔ اس کے نزدیک اس اہتمام و اختیار سے بین الاقوامی سطح پر علمی ربط اور افہام و تفہیم کی سہولت پیدا ہوگی ۔ یہ وہی گروہ ہے جو اردو میں انگریزی ہندسوں کے استعمال پر مصر ہے۔ اس گروہ کو اس بات سے بہت تقویت ملے گی کہ بین الاقوامی سطح پر عربی کے لیے انگریزی اصطلاحات کو ان کے اصل تلفظ کے ساتھ اختیار کر لیا گیا ہے۔ یہاں یہ نشاندھی بھی مناسب ہوگی کہ اس گروہ میں ایک جماعت ہے جو سرکاری دفتری زبان کی حیثیت میں اردو کے رواج کی مخالف ہے۔

۴ ۔ ان گروہوں کے علاوہ ارباب اعتدال و اہل اقتصاد کا ایک چوتھا گروہ بھی ہے۔ یہ گروہ انگریزی کے اعلی ذوق ، قدیم ذخیرہ اصطلاحات کی تاریخی اور علمی حیثیت کے کامل اعتراف ، ہندی کے آسان و سلیس اصطلاحات و لغات کے اخذ و اختیار نیز کسی بھی زبان کے ذخیرہ علوم و معارف سے استفادے کے باب میں اپنے فراخدلانہ رویے اور علاقائی و صوبائی زبانوں کے ذخیرہ علمی سے ممکن حد تک استفادے کے جذبے ، عربی فارسی کے انحطاط پذیر ذوق کے احساس اور علمی اصطلاحات کی بین الاقوامی اهمیت کے پورے شعور کے ساتھ اردو کے قدیم و جدید ذخیرہ الفاظ پر نظر ڈالنا اور اس ذوق و احساس اور شعور علم و فن کے ساتھ آئندہ ترجمہ و اصطلاح سازی کے میدان میں قدم رکھنا چاہتا ہے۔

مجھے امید ہے کہ مقتدرہ قومی زبان کے ارباب اقتدار و اختیار اسی چوتھے گروہ کی رهنمائی کریں گے۔

اب اس سلسلے کا آخری مسئلہ اردو میں اصطلاحات کی کیفیت

و کمیت کا سامنے آتا ہے۔ جہاں تک کیفیت کا تعلق ہے اردو کی اصطلاحات اپنے علمی معیار اور معانی کی جامعیت کے لحاظ سے کسی بھی دوسری زبان کی اصطلاحات سے کم تر ثابت نہیں کی جا سکتیں اور جہاں تک کمیت کا تعلق ہے ان کی وسعت تمام علوم و فنون اور ان فروع تک پھیل چکی ہے اور کم و بیش سے قطع نظر شاید ھی کوئی قدیم و جدید علم ایسا ھو جو اردو اصطلاح سازی میں اھل علم کی توجہ سے محروم ھو۔

●●●

فـــهرست

حـصـه اول (مستقل کتابیں)

حصہ دوم (معاون کتب)

حصہ اول

اصطلاحات کی مستقل کتابیں اور لغات

اصـول و مسائل

۱

سلیم ، وحید الدین

وضع اصطلاحــات

۳۱۸

۱۹۵۴ ء (طبع دوم)

انجمن پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

۲

عبدالحق ، مولوی

اردو زبان میں علمی اصطلاحات کا مسئلہ

۵۵

۱۹۴۹ ء

العـرب پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

☆☆☆

اسما و اقسام العلوم

۳

طارق محمود ، محمد

فرہنگ اسماء العلـوم

۲>

۱۹۸۳ ء

اوکھائی پرنٹنگ پریس ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ کراچی یونی ورسٹی ، کراچی

بتعاون مقتدرہ قومی زبان ۔ اسلام آباد

۴

عبدالجلیل نعمانی

اقسام العلـوم

۴۸

۱۳۴۰ ھ

حسن پریس ، حیدرآباد (دکن)

کتب خانہ نعمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

علوم اور ان کے انواع و اقسام مع تعریفات

☆☆☆

ادب

۵

حامد حسین ، ڈاکٹر سید

اردو شاعری میں مستعمل تلمیحات و مصطلحات

۳۱۹

۱۹۷۷ء

پاشا پرنٹنگ پریس ، بھوپال

بھوپال بک ہاؤس ، بھوپال

٦

رفیع ، شیخ رفیع الدین احمد

رموز شعر و سخن

٦٢

١٩٦٥ء

———

———

یہ کتاب شاعری کی اصطلاحات سے بحث کرتی ہے۔

☆☆☆

تصوف

۷

ذوقی ، شاہ سید محمد

سر دلبراں

۴۷۸

۱۳۷۱ ھ

مشہور آفسٹ پریس ، کراچی

محفل ذوقیہ ، کراچی

اصطلاحات تصوف

۸

عبد الصمد ، خواجہ شاہ محمد

اصطلاحات صوفیہ

۱۷۶

۱۹۲۹ ء

دلی پرنٹنگ ورکس ، دھلی

۹

ناصر الدین محمد اسد الرحمٰن قدسی

علم بیان

۱۲۲

۱۳۴۳ھ

عزیزی پریس ، آگرہ

اس میں تصوف کی اصطلاحات اور انکی تشریح کو زیر بحث لایا گیا ہے

☆☆☆

حدیث

۱۰

سلطان محمود

اصطلاحات المحدثین

۳۲

۱۹۶۹ء

سید الیکٹرک پریس ، ملتان

اثری ادارہ نشرواشاعت ، ملتان

☆☆☆

علوم و فنون عربیه

۱۱

غازی اجمیری ، محی الدین
مصطلحات علوم و فنون عربیه
356
٦٧ ـ ۱۹۷۸ ء (طبع اول)
انجمن پریس ، کراچی
انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی
مندرجہ ذیل تحریرات بھی شامل ھیں :

☆☆☆

اصطلاحات علمیہ

۱۲

آفتاب حسن

فرہنگ اصطلاحات طبیعیات ، ریاضیات ، فلکیات

۱۰ + ۴۴۲

۱۹۵۹ء (طبع اول)

جون ۱۹۶۹ء (طبع دوم)

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی

۱۳

آفتاب حسن

جریدہ ۔ نمبر ۱

۱۳۲

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونی ورسٹی

کراچی

اس میں مندرجہ ذیل تحریرات اور علوم و فنون کی

اصطلاحات شامل ہیں :

آفتاب حسن

جریدہ ـ نمبر ۲

۱۱۵

—

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجہ ذیل تحریرات اور علوم و فنون کی

اصطلاحات شامل ھیں :

۱۵

آفتاب حسن

جـریده ــ نمبر ۳

۱۰۴

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبه تصنیف و تالیف و ترجمه ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجه ذیل تحریرات اور علوم و فنون کی اصطلاحات شامل ھیں :

۱۶

آفتاب حسن

جریدہ ـ نمبر ۴

۹۶

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی
شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں ذیل کی تحریرات اور علوم کی
اصطلاحات شامل ہیں :

۱۷

آفتاب حسن

جریدہ ۔ نمبر ۵

۱۱۴

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجہ ذیل تحریرات و علوم کی اصطلاحات شامل ھیں :

۱۸

آفتاب حسن

جـریدہ ــ نمبر ٦

۸۹

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی
شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجہ ذیل تحریرات اور علوم کی اصطلاحات شامل ہیں :

۱۹

آفتاب حسن

جریدہ ــ نمبر ۷

۱۰۳

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجہ ذیل علوم کی اصطلاحات شامل ہیں :

۲۰

آفتاب حسن

جـریده ـ نمبر ۸

۶۳

۱۹۷۱ء

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجہ ذیل علوم کی اصطلاحات شامل ہیں :

۲۱

جریدہ ۔ نمبر ۹

۸۵

۱۹۷۲ء

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجہ ذیل علوم کی اصطلاحات شامل ہیں :

۲۲

جریدہ ۔ نمبر ۱۰

۹۳

۱۹۷۳ء

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجہ ذیل علوم کی اصطلاحات شامل ہیں :

۲۳

جریدہ — نمبر ۱۱

۸۳

۱۹۷۴ء

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجہ ذیل علوم کی اصطلاحات شامل ہیں :

۲۴

جـریدہ ۔ نمبر ۱۲

۸۴

۱۹۷۷ء

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں ذیل کے علوم کی اصطلاحات شامل ھیں :

۲۵

علی عارف رضوی

جـریدہ ۔ نمبر ۱۳

۹۶

۱۹۸۰ء

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

ڈاکٹر اسلم فرخی ناظم شعبہ کے مختصر تعـارف کے ساتھـ

۳۹

۲٦

جریدہ ــ نمبر ۱۴

۳۵

(۱۹۸۱ء)

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ،کراچی یونیورسٹی ، کراچی

ڈاکٹر اشتیاق حسین قریشی کے انتقال پر تعزیتی نوٹ

اصطلاحات و محاورات قانون ص ۱

۲۷

اسلم فرخی ، ڈاکٹر

جریدہ ۔ نمبر ۱۵

٦۵

۱۹۸۲ء

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجہ ذیل علوم کی اصطلاحات شامل ھیں :

ضمیمہ اصطلاحات حیاتیات ص ۱

اصطلاحات مساحت ص ۴۹

۲۸

اسلم فرخی ، ڈاکٹر

جریدہ ـ نمبر ۱۶

۵۲

۱۹۸۲ء

نفیس اکیڈمی آفسٹ پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

اس نمبر میں مندرجہ ذیل علوم کی اصطلاحات شامل ہیں :

۱اصطلاحات نافع معدنی مطروحات	ص ۱
اصطلاحات مساحت	ص ۳۷

۲۹

سید احمد دہلوی

لغات النساء

۲۹۷

۱۹۱۷ء

کاشی رام پریس ، لاہور

دفتر فرہنگ آصفیہ ، دہلی

" ... اس میں چار ہزار اکثر الفاظ و مصطلحات کا خزانہ و ذخیرہ موجود ہے "

۳۰

طپش دهلوی ، مرزا جان

شمس البیان فی مصطلحات الہندوستان ۔ تصحیح و ترتیب از عابد رضا بیدار

۵۴

۱۹۷۷ء (اشاعت اول)

۱۹۷۹ء (اشاعت ثانی)

پٹنہ لیتھو پریس ، رمنا لین ، پٹنہ

خدا بخش اورئینٹل پبلک لائبریری ، پٹنہ

۳۱

طرار ، منشی سید زوار حسین

فرہنگ فرنگ

۱۴۱

۱۸۸۷ء

مطبع بستان مرتضوی ، لکھنئو

اردو میں انگریزی الفاظ و اصطلاحات کی تشریح

۳۲

منہاج الدین ، پروفیسر

قاموس الاصطلاحات

۸ + ۸۹۹

اکتوبر ۱۹۶۵ء (طبع اول)

جون ۱۹۸۲ء (طبع دوم)

پاکستان ٹائمز پریس و دیگر مطابع ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

ڈاکٹر سید عبداللہ جنرل سکریٹری مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور کے مختصر تعارف بعنوان « گذارش » اور منہاج الدین کے صاحبزادے ایس منیرالدین کے دیباچے (انگریزی) کے ساتھ

۳۳

وائٹ ورتھ ، جی . سی

این اینگلو انڈین ڈکشنری

۳۵۱

۱۹۸۱ء (طبع دوم)

سندر پرنٹرز ، لاہور

سنگ میل پبلی کیشنز ، لاہور

۴۳

۳۴

یول ، کرنل هنری

اینڈ

برنل ، اے ۔ سی

هابسن جابسن

۱۰۲۱

۱۹۰۳ء (اشاعت ثانی)

ایڈنبرگ پریس ، لندن

جان مرے ، لندن

عام لغات اور انتظامی ، مالی ، قانونی اصطلاحوں کی فرهنگ ۔ اردو ، هندوستانی الفاظ اصطلاحات رومن رسم الخط میں لکھی هیں

۳۵

اردو اصطلاحات

۲۵۱ + ۲

۱۹۲۸ء

مفید عام پریس ، لاهور

پنجاب ٹیکسٹ بک کمیٹی ، لاهور

۳۶

فرہنگ اصطلاحات

۴۸۱ ص

۱۹۷۸ء

کمبائن پرنٹرز ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

بہ اشتراک قومی ادارۂ نصاب و درسی کتب ، وزارت تعلیم اسلام آباد

سائن ٹی فک اینڈ ٹیکنیکل ٹرمز ڈکشنری ، عملہ ادارت ، کے مختصر تعارف کے ساتھ ۔ حرف ، اے ، کی اصطلاحات ۔

دیگر حروف کی جلدیں اس طرح ہیں ۔ صفحات مسلسل ہیں :

جنوری ۱۹۷۸ء	حرف اے	ص ۱ تا ۳۸۱
اپریل ۱۹۷۸ء	حرف بی	ص ۳۸۲ تا ٦۸۹
دسمبر ۱۹۷۸ء	حرف سی	ص ٦۹۰ تا ۱۲۲۲
مارچ ۱۹۷۹ء	حرف ڈی	ص ۱۲۲۳ تا ۱۳٦۴
اکتوبر ۱۹۷۹ء	حرف ای	ص ۱۳٦۵ تا ۱٦۷٦
جنوری ۱۹۸۰ء	ایف ،جی ، ایچ	ص ۱٦۷۷ تا ۲۱۴۹
اپریل ۱۹۸۰ء	آئی ،جے،کے	ص ۲۱۵۰ تا ۲۴۱۰
اکتوبر ۱۹۸۱ء	ایل ، ایم ، این	ص ۲۴۱۱ تا ۲۹۳۷

۴۷

فرہنگ اصطلاحات علمیہ (حصہ اول)

۵۱۲ + ۱۴

۱۹۲۵ء

انجمن اردو پریس ، اورنگ آباد

انجمن ترقی اردو ، اورنگ آباد

انگریزی اردو اصطلاحات کی ڈکشنری ۔

دیباچہ ،عبدالحق سکریٹری انجمن ترقی اردو ص ۱تا ۱۲

۴٦

۳۸

فرهنگ اصطلاحات علمیه (حصه دوم)

۲۱ + ۴۸ + ۳٦

۱۹۴۰ء

انجمن ترقی اردو (هند) دهلی

مندرجه ذیل علوم کی اصطلاحات شامل هیں :

عمرانیات	ص ۱ تا ۲۱
معاشیات	ص ۱ تا ۴۸
تاریخ و سیاسیات	ص ۱ تا ۳٦

۳۹

فرهنگ اصطلاحات علمیه (حصه سوم)

۹۰

۱۹۴۰ء

انجمن ترقی اردو (هند) دهلی

طبیعات کی اصطلاحات	ص ۱ تا ۹۰

۴۷

۴۰

مجموعہ اصطلاحات

۲۱۶

۱۹۲۶ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

شعبہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

ناظم دارالترجمہ محمد عنایت اللہ کی تمہید کے ساتھ .

☆☆☆

بنکاری و معاشیات

٤١

محمد اسلام

جدید اصطلاحات معاشیات مع تشریح (جلد اول)

٢٣٨ + ٣٢

١٩٧٦ء

مطبع پرنٹیکس ، لاہور

مرکز فروغ علوم ، لاہور

جلد اول اے (a) سے سی (c) تک ہے

٤٢

اصطلاحات معاشیات

٥ + ٣٢٠

١٩٦٦ء

مطبع عالیہ ، لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، پنجاب یونیورسٹی ، لاہور

پیش لفظ از وقار عظیم ص ا تا ہ

٤٨

۴۳

فرہنگ اصطلاحات بنکاری

۱۴ + ۱۹۵

۱۹۵۱ء

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

مجلس اصطلاحات بینک دولت پاکستان نے مرتب کی اور انجمن ترقی اردو نے نظرثانی، اور اصلاح و اضافہ کے بعد شائع کی - اس پر زاھد حسین گورنر بینک دولت پاکستان کے قلم سے " پیش لفظ " اور مولوی عبدالحق کے قلم سے " مقدمہ " ہے

اس میں بینکاری کے علاوہ مالیات اور تجارت کی اصطلاحات بھی شامل ھیں :

۴۴

فرہنگ اصطلاحات معاشیات ، تجارت و بنکاری

۳۷۲

۱۹۷۲ء

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

☆☆☆

بیطاری

۴۵

فرہنگ بیطاری

(A Glossary of Veternary Science)

(انگریزی ۔ اردو)

بہ اشتراک زرعی یونیورسٹی ، لائل پور

۱۳۸

۱۹۷۶ء

مسعود پرنٹرز ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

پیش لفظ از اشفاق احمد ص ۳

☆☆☆

اصطلاحات پیشه وراں

۴۶

اکبر الہ آبادی ، مرزا محمد علی
مصطلحات ٹھگی
۱۹۷
۱۸۳۹ء
لیتھو گرافگ چھاپہ خانہ ، کلکتہ

۴۷

ایلیٹ ، ایچ ۔ ایم
ہندوستانی اصطلاحات
———
۱۸۴۵ء
آگرہ
بحوالہ :
۱ ۔ خطبات گارساں دتاسی
۲ ۔ شاہان اودھ کے کتب خانے
۳ ۔ اردو نامہ ، لاہور ۔ مارچ ۱۹۸۳ء

۴۸

روپک ، تھامس

عسکری ڈکشنری

۱۸۱۱ء (اشاعت اول)

کلکتہ

۱۸۱۳ء (اشاعت دوم)

لندن

فوجی ، بحریہ اور جہاز رانی کی اصطلاحیں

اس ڈکشنری کو ترمیم و اضافہ کے ساتھ جارج اسمال نے " لشکری ڈکشنری " کے نام سے ۱۸۸۲ء میں شائع کیا

بحوالہ اردو نامہ ، لاہور ، مارچ ۱۹۸۳ء

۴۹

ظفرالرحمن دہلوی ، مولوی

فرہنگ اصطلاحات پیشہ وران (جلد اول)

۲۳۷ + ۱۲

۱۹۳۹ء (طبع اول)

۱۹۷۵ء (طبع دوم)

انجمن پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

حرفے چند	جمیل الدین عالی	ص الف تا ب
تعارف	مولوی عبدالحق	ص ج تا د
دیباچہ	ظفرالرحمن عباسی دهلوی	ص ح تا ل

اس جلد میں ان پیشوں کی اصطلاحات شامل هیں :

پیشہ خیمہ و چھتری سازی	پیشہ رنگ کاری
پیشہ چھپر بندی و کھپریلی	پیشہ آرائش سازی
پیشہ آرا کشی	پیشہ گھڑی سازی
پیشہ نجاری	پیشہ چلمن سازی
پیشہ سنگ تراشی	پیشہ کھرادی (خرادی)
پیشہ اینٹ سازی	پیشہ سلاوٹ و کھٹ بنا
پیشہ چونا و سیمنٹ سازی	پیشہ فراشی
پیشہ بیلداری	پیشہ مشعلچی
پیشہ بندھانی	پیشہ آب براری
پیشہ معماری	پیشہ خاکروبی

۵۰

ظفرالرحمن دهلوی ، مولوی

فرهنگ اصطلاحات پیشہ وران (جلد دوم)

۲۵٦ + ۴

۱۹۴۰ء (طبع اول)

۱۹۷٦ء (طبع دوم)

۵۴

انجمن پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

دیباچہ ظفرالرحمن عباسی دهلوی ص الف تا د

اس جلد میں مندرجہ ذیل پیشوں کی اصطلاحات شامل ہیں :

پیشہ اونٹائی و دھنائی	پیشہ اتو کاری
پیشہ کتائی سوت	پیشہ چھیپ کاری
پیشہ تیاری اون	پیشہ کڑھت (سوزن کاری)
پیشہ سلائی بٹائی	پیشہ کندلاکشی
پیشہ دھلائی پارچہ	پیشہ تارکشی
پیشہ رنگائی و لیلاری	پیشہ دبکتی
پیشہ بنائی (پارچہ بافی	پیشہ بٹئی
پیشہ شال و کمبل بافی	پیشہ سلما سازی
پیشہ دری بافی	پیشہ زربافی (گوٹا سازی)
پیشہ قالین بافی	پیشہ زردوزی (آری بھرت)
پیشہ سوئی سازی	پیشہ رنگائی چرم
پیشہ سلائی (خیاطی)	پیشہ جوتا سازی
پیشہ رفو گری	

۵۱

ظفرالرحمن دهلوی ، مولوی

فرہنگ اصطلاحات پیشہ وران (جلد سوم)

۸ + ۲۴۸

۱۹۴۰ء (طبع اول)

۱۹۷۷ء (طبع دوم)

انجمن پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

دیباچہ ظفرالرحمن عباسی دہلوی

اس جلد میں مندرجہ ذیل پیشوں کی اصطلاحات شامل ہیں :

پیشہ ظروف سازی

پیشہ ٹوکری سازی

پیشہ کمہاری

پیشہ کپا سازی (دب گری)

پیشہ ڈھلئی کاری ، جھلائی و چھلائی

پیشہ ٹھٹیرا گری (تانبٹ کاری)

پیشہ ملمع کاری

پیشہ ورق یا پنی سازی

پیشہ کوفت کاری

پیشہ قلعی گری (ملمع کاری)

پیشہ جلا کاری

پیشہ ماہی گیری

پیشہ چڑی ماری

پیشہ شکاری

پیشہ قصابی (قسائی)

پیشہ گھوسی

پیشہ تیلی (تیل پیلنا)

پیشہ ایندھن براری

پیشہ بھاڑ بونجائی

پیشہ پسنہاری

پیشہ نان بائی

پیشہ باورچی گری (طباخی)

پیشہ تلنہاری (پکوان پونی)

پیشہ کھٹومر اور اچار سازی

پیشہ کھنساری (شکرسازی)

پیشہ شیرینی سازی (گجک ساز)

پیشہ شیرینی سازی (حلوائی)

٥٢

ظفرالرحمن دهلوی ، مولوی

فرہنگ اصطلاحات پیشہ وران (جلد چہارم)

٢٥٩

١٩٤١ء (طبع اول)

١٩٧٨ء (طبع دوم)

انجمن پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) ، کراچی

تمہید ظفرالرحمن دہلوی

اس جلد میں مندرجہ ذیل پیشوں کی اصطلاحات شامل ہیں :

پیشہ نیاری (نیارا گری)	پیشہ اصلاح سازی
پیشہ سناری (زرگری)	پیشہ حمامی
پیشہ چٹائی کاری	پیشہ پھلیری (گندھی)
پیشہ نگینہ گری	پیشہ تنبولی (پنواڑی)
پیشہ بندھائی	پیشہ مُغلائی گری
پیشہ جڑائی و مینا کاری	پیشہ باجے سازی
پیشہ پٹواگری (علاقہ بندی)	پیشہ ساز گری
پیشہ منہیاری (لکھیرا)	پیشہ نقاشی
پیشہ کن بدھائی	پیشہ مصوری
پیشہ آئینہ سازی	پیشہ مہر کنی
پیشہ کنگھی سازی	پیشہ قلم سازی

۵۲

پیشه روشنائی سازی

پیشه کاغذ سازی

پیشه محرری

پیشه خوش نویسی

پیشه کاپی نویسی

پیشه چھپائی

پیشه جلد سازی

۵۳

ظفرالرحمن دھلوی ، مولوی

فرھنگ اصطلاحات پیشه وران (جلد پنجم)

۲۰۸

۱۹۴۱ء (طبع اول)

۸۰-۱۹۷۹ء (طبع دوم)

دلی پرنٹنگ ورکس ، دھلی

انجمن ترقی اردو (ھند) دھلی

اس جلد میں ان پیشوں کی اصطلاحات ھیں :

پیشه گھوڑا بانی (چابک سواری)

پیشه زین سازی

پیشه بیل بانی

پیشه نعل بندی

پیشه شتربانی

پیشه فیل بانی

پیشه گله بانی (چرواھی)

پیشه سلوٹری

پیشه گاڑی بانی

پیشه حمالی

پیشه تیراکی (غوطه خوری)

پیشه کشتی بانی (ملاحی)

۵۴

ظفرالرحمن دهلوی ، مولوی

فرهنگ اصطلاحات پیشه وران (جلد ششم)

۲۰۰

۱۹۴۲ء (طبع اول)

محبوب المطابع پریس ، دهلی

انجمن ترقی اردو (هند) ، دهلی

اس جلد میں مندرجه ذیل پیشوں کی اصطلاحات شامل هیں :

پیشه کاشت کاری

پیشه باغ بانی

پیشه آب پاشی

۵۵

ظفرالرحمن دهلوی ، مولوی

فرهنگ اصطلاحات پیشه وران (جلد هفتم)

۱۶۰

۱۹۴۳ء (طبع اول)

مفید عام پریس ، لاهور

انجمن ترقی اردو (هند) ، دهلی

۵۹

اس جلد میں مندرجہ ذیل پیشوں کی اصطلاحات شامل
ہیں

پیشہ قفل سازی	پیشہ چاکری
پیشہ کانٹا سازی	پیشہ عینک سازی
پیشہ صرافی	پیشہ کان میلیا (کان کاری)
پیشہ مہاجنی	پیشہ دندان سازی
پیشہ دکان داری	پیشہ گور کنی
پیشہ دائی گری	پیشہ اچارج
پیشہ مشاطہ گری	پیشہ گدا گری
پیشہ آب کاری	پیشہ بن باسی
پیشہ بھنڈے برداری	

۵٦

ظفرالرحمن دہلوی ، مولوی

فرہنگ اصطلاحات پیشہ وران (جلد ہشتم)

۲۳۲

۱۹۴۴ء (طبع اول)

دیال پرنٹنگ پریس ، دہلی

انجمن ترقی اردو (ہند) دہلی

اس جلد میں مندرجہ ذیل پیشوں کی اصطلاحات شامل
ہیں :

پیشہ لوہاری	پیشہ سوہن سازی

پیشہ سان گری

پیشہ صیقل گری (جلا کاری)

پیشہ پہلوانی (بہ شمول فن پنا ، بانک ، بنوٹ ، سیف بازی)

پیشہ تیر اندازی و غلیل بازی

پیشہ آتش بازی

پیشہ تفنگ بازی (کاری)

پیشہ مرغ بازی ، مع تیتر ، بٹیر اور بلبل بازی

پیشہ کبوتر بازی

پیشہ پتنگ بازی

پیشہ تماشے گری و شعبدے بازی

پیشہ چوری ، ٹھگی ، ڈکیتی مع قمار بازی

۵۷

منیر لکھنوی

بازاری زبان و اصطلاحات پیشہ وران

٦۴

١٩٢٩ء

مطبع مجیدی ، کان پور

۵۸

نعیم الرحمن ، پروفیسر محمد

ضلع الہ آباد کے معماروں کی اصطلاحیں

۴۰۷ تا ۴۳۰

یہ کسی رسالے یا کتاب کے صفحات ہیں جنھیں مجلد کر دیا گیا ہے۔ اس لئے دیگر معلومات موجود نہیں ۔

☆☆☆

تعلیم و تدریس

۵۹

نعیم ، مولانا محمد عابد

اصطلاحات الفنون مع تذکرۃ المؤلفین

۳۱۲

اشرفی آفسٹ پرنٹنگ پریس ، فیصل آباد

مکتبہ دارالعلوم فیض محمدی ، فیصل آباد

درس نظامی کی کتابوں میں مستعمل اصطلاحات اور کتابوں کے مصنفین اور مؤلفین کے حالات ۔

۶۰

اردو اصطلاحات

۲۵۱ + ۲

۱۹۲۸ء

مفید عام پریس ، لاهور

پنجاب ٹیکسٹ بک بورڈ ، لاهور

۶۳

۶۱

مجموعہ اصطلاحات تدریسیات

۲۸۲

۱۹۴۶ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ ، حیدر آباد (دکن)

شعبہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ۔ حیدرآباد (دکن)

☆☆☆

حیاتیات

٦٢

فرہنگ اصطلاحات حیاتیات (جزو اول)

۳۵۲ + ۱۲

دسمبر ۱۹۷۲ء (طبع اول)

ٹائمز پریس ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

حرف اے تا ایل کی اصطلاحات

٦٣

فرہنگ اصطلاحات حیاتیات (جزو دوم)

۷۸۸

جون ۱۹۷۷ء (طبع اول)

ٹائمز پریس و ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

حرف ایم تا زیڈ کی اصطلاحات

✡✡✡

دفتری و انتظامی

۶۴

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ

۱۹۵۱ء اور ۱۹۶۳ء کے مابین
گورنمنٹ پرنٹنگ پنجاب ، لاہور
مجلس زبان دفتری ۔ حکومت پنجاب ، لاہور

دفتری اصطلاحات کی یہ ۲۵ فہرستیں ہیں جو قسط وار شائع ہوتی رہیں ۔ ان پر صفحات کے نمبر نہیں ہیں ۔ اندازاً ایک ہزار صفحات ہونگے ۔

شروع میں معتمد مجلس زبان دفتری حکیم احمد شجاع کا دو صفحے کا دیباچہ ہے ۔

۶۵

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
ضمیمہ الف
دفتری مراسلت کا ترجمہ بطور نمونہ

☆☆☆

٦٦

٦۵

گورنمنٹ پرنٹنگ پنجاب ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، حکومت پنجاب ، لاہور

اس کے ایک صفحے پر انگریزی مراسلت اور اس کے سامنے والے صفحے پر اردو ترجمہ دیا گیا ہے۔

٦٦

دفتری اصطلاحات و محاورات کی لغت

(انگریزی ۔ اردو)

(Dictionary of official Terms and Phrases)

۸ + ۵۸۱

۱۹۷٦ء

ایور گرین پریس ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، حکومت پنجاب ، لاہور

دیباچہ	شیخ محمد اسد اللہ	ص ا تا ج
پیش لفظ	اراکین مجلس استناد	ص د تا و
اصطلاحات		ص ۱ تا ۴۷۹
ضمیمہ ا	دفتری مراسلت کے نمونے	ص ۴۸۱ تا ۵۱۵
ضمیمہ ب	محکموں ،اداروں کے نام	ص ۵۱۷ تا ۵۲۴
ضمیمہ ج	سرکاری عہدوں کے نام	ص ۵۲۵ تا ۵۵۱
ضمیمہ د	قوانین و قواعد کے نام	ص ۵۵۳ تا ۵۸۱

۶۷

۶۷

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۹)

۱۹۵۶ء

گورنمنٹ پرنٹنگ پریس ، ویسٹ پاکستان ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، حکومت پنجاب ، لاہور

۶۸

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۱۰)

۱۹۵۷ء

گورنمنٹ پرنٹنگ،ویسٹ پاکستان ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، حکومت پنجاب ، لاہور

۶۸

۶۹

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۱۱)

۱۹۵۸ء
سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور
مجلس زبان دفتری ، لاہور

۷۰

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۱۲)

۱۹۵۹ء
سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ،ویسٹ پاکستان ، لاہور
مجلس زبان دفتری ، لاہور

۷۱

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۱۳)

۱۹٦۰ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، لاہور

۲>

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ

(لسٹ نمبر ۱۴)

۱۹٦۱ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، لاہور

۳>

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ

(لسٹ نمبر ۱۵)

۱۹٦۲ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، لاہور

۷۴

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ١٦)

١٩٦٢ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور
مجلس زبان دفتری ، لاہور

۷۵

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۱۷)

١٩٦٢ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور
مجلس زبان دفتری ، لاہور

۷٦

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۱۸)

۷۱

۱۹۶۳ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، لاہور

۷۷

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ

(لسٹ نمبر ۱۹)

۱۹۶۳ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، لاہور

۷۸

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ

(لسٹ نمبر ۲۰)

۱۹۶۵ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، لاہور

۷۲

۷۹

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۲۱)

۱۹۶۶ء
سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور
مجلس زبان دفتری ، لاہور

۸۰

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۲۲)

۱۹۶۷ء
سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور
مجلس زبان دفتری ، لاہور

۸۱

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۲۳)

۱۹۶۸ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، لاہور

۸۲

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ
(لسٹ نمبر ۲۴)

۱۹۶۹ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاہور

مجلس زبان دفتری ، لاہور

۸۳

دفتری اصطلاحات و محاورات کا اردو ترجمہ

(لسٹ نمبر ۲۵)

۱۹۶۹ء

سپرنٹنڈنٹ ، گورنمنٹ پرنٹنگ ، ویسٹ پاکستان ، لاھور

مجلس زبان دفتری ، لاھور

۸۴

مختصر اصطلاحات دفتری

۱۶۴

۱۹۸۱ء

المخزن پرنٹرز ، کراچی

مقتدرہ قومی زبان ، کراچی

۸۵

ھماری قومی زبان کی دفتری اصطلاحات

۲۸

امرت الیکٹرک پریس ، لاھور

مطبوعات نوائے وقت ، لاہور ، پاکستان

☆☆☆

جغرافیه

۸۶

ابرار حسین قادری
اصطلاحات جغـرافیه
٦٨
١٩۴٦ء
ناظر پریس ، کراچی
انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

☆☆☆

ریاضی

۸۷

اصطلاحات ریاضیات
۱۹
۱۹۴۸ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

☆☆☆

زراعت و زمین

۸۸

عارف ابو العلائی ، ابو المعارف میر لطف علی
فرہنگ عثـــمانیہ المعروف بہ اصطلاحات اسنادی
۳۱۸
۱۹۲۹ء
خورشید پریس ، حیدرآباد (دکن)

۸۹

ممتاز حسین ، شیخ
اصطلاحات زراعت اور علوم متعلقہ
(انگریزی ۔ اردو)
۴ + ۸۰۴
۱۹۷۳ ء
پیکال پرنٹرز ، لاہور ،
مرکزی اردو بورڈ ، لاہور (بہ اشتراک زرعی یونیورسٹی ،
لائل پور)
پیش لفظ اشفاق احمد ص ۲ تا ۴

☆☆☆

سیاسیات

۹۰

کرانسسٹن ، مورس
سیاسی اصطلاحوں کی فرہنگ
گوپال متل
۱۲۵
۱۹۶۸ء
یونین پرنٹنگ پریس ، دہلی
نیشنل اکاڈمی ، دہلی

۹۱

اصطلاحات سیاسیات
۶ + ۴۵۵
۱۹۶۸ء
مطبع عالیہ ، لاہور
مرکزی اردو بورڈ ، لاہور
پیش لفظ سید وقار عظیم

☆☆☆

شماریات

۹۲

منیر احمد و محمد حنیف میاں
شماریاتی جدول
۳۷
۱۹۶۵ء
شریف آرٹ پریس ، کراچی
شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی
پیش لفظ آفتاب حسن

۹۳

فرہنگ اصطلاحات شماریات
۸۴
ستمبر ۱۹۷۵ء (طبع اول)
ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی
شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی
یہ اصطلاحات جریدہ ٦ ، ۷ اور ۸ میں طبع ہو چکی ہیں ۔

صحافت

۹۴

برنی ،ضیاء الدین احمد

اخباری لغت معروف به کلید اخبار بینی

۱۶۰

۱۹۱۵ء

دلی پرنٹنگ ورکس ، دھلی

لالہ ٹھاکر داس اینڈ سنز ، دھلی

" اس میں وہ تمام الفاظ حروف تہجی سے جمع کر دیئے گئے ھیں جن کا استعمال اردو اخباروں میں ھوتا ہے اور آسان سلیس اور صاف اردو زبان میں ان کی شرح کی گئی ہے "۔

☆☆☆

صحرا ، فن

۹۵

عبد الواحد ، سید
اصطلاحات فن صحرا
۴۳
۱۹۴۵ء
دارالطبع سرکار عالی جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه ، جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

☆☆☆

طب

۹۶

ٹھاکر دت شرما
اصطلاحات وئیدک (باتصویر)
۹۲
۱۹۱۸ء
یونین اسٹیم پریس ، لاہور
دیش اپکارک بک ڈپو ، لاہور

۹۷

ٹھاکر دت شرما
اصطلاحات یونانی (باتصویر)
۸۸
۱۹۲۰ء
پنجابی سٹیم پریس ، لاہور
دیش اپکارک بک ڈپو ، لاہور

۹۸

ڈارلینڈ ،اسٹیڈ مین و گولڈ
مصطلحات طب
۳۸۴
۱۹۴۸ء

دارالطبع جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
جلد اول ۔ حرف اے تا کے

۹۹

حسنین علی ، محمد
بحر الجواہر اردو ، مترجمہ و مرتبہ ڈاکٹر چیتن شاہ و
ڈاکٹر صاحب دتامل
٦٥٢
۱۸۷۸ء
میڈیکل پریس ، امرتسر
فارسی سے اردو میں ترجمہ ہے

۱۰۰

شریف جامعی ، حکیم محمد
طبی لغت (جلد اول)
نظرثانی ڈاکٹر عبدالعزیز خاں ۔
۱۱۰۰
۱۹۷۵ء
رہن پریس لمٹیڈ وزرین آرٹ پریس ، لاہور
مرکزی اردو بورڈ ، لاہور
تعارف اشفاق احمد
جلد اول اے سے سی تک ہے

۱۰۱

طبی دارالترجمہ والتالیف ، دھلی
اصطلاحات ادویہ
۴۲۴
۱۹۳۳ء
جامعہ پریس ، دھلی
مینجر کتب خانہ پروفیسر فضل الرحمن
„ محیط اعظم کی تمام لغات ادویہ کو اس کتاب میں جمع کیا گیا ہے جو تقریباً لغات ادویہ کی پچاس سے زائد کتابوں سے منتخب کرکے لکھی گئی ہے جس میں دواؤں کے عربی ، فارسی ، اردو ، انگریزی ، سنسکرت ، بھاشا ، بنگالی مرھٹی نام ھیں “ ۔

۱۰۲

عبدالوھاب ، مولوی
لغات قطبیہ فی اصطلاحات طبیہ
۳۵۸ + ۴۰
۱۹۱۰ء
مطبع نامی ، لکھنؤ

۱۰۳

غلام جیلانی خان ، حکیم ڈاکٹر
مخزن الجواھر یا طبی و ڈاکٹری لغات
۱۲ + ۹۴۸ (اردو ۔ انگریزی)

١١۴+ (انگریزی ـ اردو)
١٩٢٣ء
مرکنٹائل پریس ، لاہور
طبی کتب خانہ ، لاہور ،
دیباچہ مؤلف

١٠۴

غلام نبی ، حکیم
لغات طب
٥٠٨
١٩٦٦ء
جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور
اردو اکیڈمی ، بہاولپور

١٠٥

کاہن چند ، حکیم دیوان
لغات طبی کاہنی
٧٨
١٩١٨ء
لال اسٹیم پریس ، لاہور

١٠٦

کبیر الدین
طبی لغاتچہ
٨٨

۱۹۳۰ء

دفتر المسیح ، دهلی

۱۰۷

ہدایت الحسن رضوی مریانی ، حکیم سید
مصطلحات طبیہ
۳۸

اردو پریس ، آگرہ

۱۰۸

اصطلاحات ادویہ
۴۲۴
۱۹۳۳ء
جامعہ ملیہ پریس ، دهلی
کتب خانہ پروفیسر فضل الرحمن ، دهلی

✡✡✡

علم کتب خانہ

۱۰۹

زین صدیقی
فرہنگ اصطلاحات علم کتب خانہ
۱۲ + ۱۳۱
۱۹۸۳ء
ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی
شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی
بتعاون مقتدرہ قومی زبان ، اسلام آباد

☆☆☆

عمرانیات

۱۱۰

لطیف . محمد و احمد حسن
فرہنگ اصطلاحات عمرانیات
۸ + ۱۴۹
جولائی ۱۹۷۰ ء
اوکھائی پرنٹنگ پریس ، کراچی
شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی
تمہید سید علی عارف رضوی ص ۱ تا ۸

☆☆☆

فلسفه

۱۱۱

فرہنگ اصطلاحات فلسفہ (انگریزی ۔ اردو)
۵ + ۱۱۰
۱۹۶۲ء
ایسٹ پریس ، کراچی
شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی
تمہید آفتاب حسن ص الف تا ہ

✡✡✡

قانـون

۱۱۲

برتر ، محمد احمد خاں

اعظم اللغات ، یعنی اردو قانونی لغت

۱۲ + ۲۴۸

مکتبہ ابراهیمیه ، حیدرآباد دکن

مجلس تقدیم العلوم و دارالتصنیف والاشاعت حیدرآباد دکن

دیباچه　　از مؤلف　　۱ تا ۱۱

۱۱۳

تنزیل الرحمن ، ڈاکٹر

قانونی لغت (انگریزی - اردو)

۳ + ۵۳۲

۱۹۸۳ء (چوتھا ایڈیشن)

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاهور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاهور

به اشتراک

مکتبه خیابان ادب ، لاهور

۹۲

حرف مطلب (اشاعت چہارم کا پیش لفظ) از ڈاکٹر سید عبداللہ

۱۱۴

جلیل جالندھری ، ابو الفیض مولوی محمد جلیل الرحمن
اردو قانونی ڈکشنری
۵٦۴

بلالی پریس ساڈھورہ (ضلع انبالہ) پنجاب

۱۱۵

روسو ، ایس

۱۸۰۲ء و ۱۸۰۵ء
لندن
اسلامی قانونی و مالگزاری کی اصطلاحات
بحوالہ :
۱ ـ یورپ میں اردو ص ٦۹
۲ ـ اردو نامہ ، لاہور ، مارچ ۱۹۸۳ء ص ۵٦

۱۱٦

شمس الدین خاں ، محمد

لغـات قانونی

۴۱۲

۱۳۳۷ ف

شمس المطابع پریس ، حیدرآباد (دکن)

محمـد شمس الدیـن خاں مالک شمس المطابـع پریس ، حیدرآباد (دکن)

۱۱۷

اے کنسائز لا ڈکشنری

۳۲۲

۱۹۰۵ء

نیشنل پریس ، الہ آباد

رام نرائن لال ، لا پبلشر ، الہ آباد

۱۱۸

درگا پرشاد

اے کنسائز لا ڈکشنری

۹۴

۲ + ۳۲۲ + ۵٦۸ + ۲۳۲ + ۱۸

۱۹۰۵ء

نیشنل پریس ، الہ آباد

رام نرائن لال لا پبلشر ، الہ آباد

لا ڈکشنری (انگریزی ۔ اردو) ص ۱ تا ۳۲۲

ڈکشنری آف لا اینڈ یوزج (اردو ۔ انگریزی) ص ۱ تا ۵٦۸

ضمیمہ لیٹن ورڈس ص ۱ تا ۲۳۲

۱۱۹

فیلن ، ایس ۔ ڈبلیو

اے ھندوستانی انگلش لا

اینڈ کمرشل ڈکشنری

۲۸۳ + ۲

۱۸۷۹ء

میڈیکل ھال پریس ، بنارس

ای ۔ جے ۔ لازارس اینڈ کو بنارس

یہ ڈکشنری اردو ۔ انگریزی ہے

۱۲۰

فیلن ، ایس ۔ ڈبلیو

این انگلش ہندوستانی لا
اینڈ کمرشل ڈکشنری

An English —— Hindustani Law and
Commerial Dictionary of Words and
Phrases Used in Civil . Criminal
Revenue , and Mercantile Affairs

۲۷ + ۲۰۲ + ٦

۱۸۵۷ء

بیپسٹ مشن پریس ، کلکتہ

تھیکر ، سپنک اینڈ کمپنی اینڈ آر ۔ سی ۔ لی پیج ، کلکتہ

یہ انگریزی ۔ اردو لغت ہے

۱۲۱

کارنیگی ، پیٹرک

کچہری ٹیکنیکلٹیز
اور
اے گلوسری آف ٹرمز
رورل ،، آفیشل اینڈ جرنل

۳٦۱

۱۸۷۷ء (اشاعت ثانی)

الہ آباد مشن پریس ، الہ آباد

اردو ، ہندوستانی الفاظ و اصطلاحات کو رومن رسم الخط میں لکھا گیا ہے اور تشریح انگریزی میں ہے۔

۱۲۲

گلیڈون

ڈکشنری آف محمڈن لاء اینڈ بنگال ریونیو ٹرمز

۱۷۹۷ء

کلکتہ

بحوالہ : اردو نامہ ، لاہور۔ مارچ ۱۹۸۳ء ص ٥٦

۱۲۳

ولسن ، ایچ ۔ ایچ

اے گلاسری آف جوڈیشل اینڈ ریونیو ٹرمز

۴۴ + ۹۰۵

۱۹۴۰ء

۹۷

سری کرشن پرنٹنگ ورکس ، کلکتہ

ایسٹرن لاء ہاؤس ، کلکتہ

اردو ، ہندوستانی اصطلاحات رومن رسم الخط میں مع انگریزی تشریح

۱۲۴

فرہنگ اصطلاحات و محاورات قانون

۴ + ۲۱۲

۱۹۸۲ء

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

تعاون : مقتدرہ قومی زبان کراچی

تعارف ڈاکٹر اسلم فرخی ص ۱ تا ۴

☆☆☆

کیمیا

۱۲۵

برکت علی ، چودھری

طریق تسمیہ ۔ برائے علم کیمیا

۴ + ۹۹

۱۹۱۸ء

دارالطبع سرکار عالی جامعہ عثمانیہ ، حیدر آباد (دکن)

شعبہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدر آباد (دکن)

۱۲۶

———

اصطلاحات کیمیا

(Technical Terms of Chemistry)

۱۱۲

۱۹۳۹ء

انجمن ترقی اردو ، دھلی

۱۲۷

———

فرہنگ اصطلاحات کیمیا

٨ + ٢٣٦

١٩٦٨ء (طبع اول)

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ ، کراچی یونیورسٹی ، کراچی

١٢٨

فرہنگ اصطلاحات کیمیا

٧ + ١٣٠

١٩٥٣ء

انجمن پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

دیباچہ مولوی عبدالحق ص ١ تا ٧

☆☆☆

نباتیات

۱۲۹

عزیز ، وہاب اختر

قاموس نباتیات

۴ + ۱۸۱

۱۹۷۷ء

جدید اردو ٹائپ پریس ،لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، پنجاب یونیورسٹی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ

یہ انگریزی ۔ اردو قاموس ہے

☆☆☆

نفسیات

۱۳۰

زرینہ خانم

فرہنگ نفسیات

۳۴۶

۱۹۸۲ء

ایم اینڈ ایس پرنٹرز ، کراچی

کفایت اکیڈمی ، کراچی

تعارف ڈاکٹر عبدالقادر ص ۵ تا ٦

پیش لفظ مصنفہ ص ۷ تا ۸

۱۳۱

گلزار احمد ، صوفی

فرہنگ نفسیات

۲۲۴ + ۹

۱۹٦۱ء

دین محمدی پریس ، لاہور

ملک دین محمد اینڈ سنز ، لاہور

۱۳۲

اصطلاحات اطلاقی نفسیات
۱۳ + ۲۵۳
۱۹۷۲ء
مطبعة المکتبة العلمیة ، لاہور
ادارہ تالیف و ترجمہ ، پنجاب یونیورسٹی ،لاہور
پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ج
دیباچہ از چوہدری عبدالقادر ص ہ تا م
انگریزی ۔ اردو قاموس ہے

۱۳۳

اصطلاحات نفسیات
۱۶ + ۳۳۶
۱۹۷۱ء
مطبع عالیہ ، لاہور
ادارہ تالیف و ترجمہ ، پنجاب یونیورسٹی ، لاہور
پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبد اللہ ص ج تا ہ
دیباچہ از چوہدری عبدالقادر ص و تا ع
یہ انگریزی ۔ اردو قاموس ہے

هیئت

۱۳۴

فلکیات ، فرہنگ اصطلاحات علم ہیئت

مرتبہ انجمن ترقی اردو (پاکستان) ، بہ نظر ثانی ڈاکٹر رضی الدین صدیقی و اکبر علی

۱۲۱

۱۹۴۹ء

ناظر پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) ، کراچی

☆☆☆

حصہ دوم

علوم و فنون کی ایسی کتابیں جن کے آخر میں
اصطلاحات کی فہرستیں شامل ھیں

ابلاغ عامہ

۱۳۵

حبیب احمد فاروقی

لاسلکی نشر

۷۸

۱۳۴۵

— حیدرآباد (دکن)

— حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۷۷ تا ۷۸

۱۳۶

مسکین حجازی

فن ادارت

۳۸۸

۱۹۶۹ء

مطبع عالیہ ، لاہور

۱۰۸

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

اصطلاحات ص ۳۶۹ تا ۳۸۷

۱۳۷

مہدی حسن

ابلاغ عام

۱۹۳

۱۹۶۸ء

مکتبہ جدید پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

اصطلاحات ص ۱۹۲

☆☆☆

اخلاق و تصوف

۱۳۸

ڈیوی ، جان

اخلاقی زندگی کا نظریہ

میاں عبدالرشید

۳۳۶ + ۲

۱۹۶۴ء

اشرف پریس ، لاہور

مقبول اکیڈمی ، لاہور

اصطلاحیں ص ۱ تا ۲

۱۳۹

عبدالقادر ، چوھدری

اخلاقیات

۳۴۰ + ۱۲ + ۴

۱۹۶۱ء

اردو پریس ، لاہور

مجلس ترقی ادب ، لاہور

مصطلحات (اردو ـ انگریزی) ص ١ تا ١٢

١٤٠

قیوم خضر

خضر راہ

(اسلامی تصوف کا تجریدی مطالعہ)

١٨٤

١٩٨٢ء

اشادہ پرکاش ، پٹنہ

مختصر قاموس تصوف ص ۵۷ تا ١٨٠

١٤١

مل ، جان سٹوارٹ

افادیت

معتضد ولی الرحمن

٨٤ + ٢ + ٢

۱۱۱

۱۹۲۸ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۲

۱۳۲

میکنزی ، جان ایس

علم اخلاق

مولوی عبد الباری ندوی

۲ + ۸ + ۴۰۸

۱۹۲۳ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ حیدرآباد (دکن)

فرہنگ اصطلاحات ص ۱ تا ۸

☆☆☆

ادب و لسانیات

۱۴۳

زوار حسین

جدید آہنگ تخلیق

۲۲۴

۱۹۶۸ء

یونائٹیڈ پرنٹرز ، ملتان

ادارہ طرح نو ، ملتان

اصطلاحات ص ۱۹۳ تا ۲۲۲

۱۴۴

سنیتی کمار چٹرجی

ہند آریائی اور ہندی

عتیق احمد صدیقی

۲۸۰

۱۹۷۷ء

لبرٹی آرٹ پریس ، دہلی

۱۱۳

نیشنل بک ٹرسٹ انڈیا ، دھلی

فرھنگ ص ۲۷۵ تا ۲۸۰

۱۳۵

شوکت سبزواری ، ڈاکٹر

اردو لسانیات

۱۹۶

۱۹۶۶ء

انجمن پریس ، کراچی

مکتبہ تخلیق ادب ، کراچی

فرھنگ اصطلاحات ص ۱۸۹ تا ۱۹۶

۱۳۶

گلیسن (جونیر) ایچ ۔ اے

توضیحی لسانیات ۔ ایک تعارف

عتیق احمد صدیقی

۵۸۹

۱۹۷۹ء

۱۱۴

جے ۔ کے ۔ آفسٹ پرنٹرز ، دھلی

ترقی اردو بورڈ ، دھلی

ضمیمہ (اصطلاحات) اردو ۔ انگریزی ص ۵۴۹ تا ۵٦۹

ضمیمہ (اصطلاحات) انگریزی ۔ اردو ص ۵۷۰ تا ۵۸۹

۱۴۷

ھادی حسین

مغربی شعریات

۴۳۲

۱۹٦۸ء

مطبع عالیہ ، لاھور

مجلس ترقی ادب ، لاھور

فرھنگ اصطلاحات ص ۴۲۹ تا ۴۳۲

☆☆☆

ارضیات

۱۴۸

کوکب ، مرزا مہدی خاں
طبقات الارض
۲۶×۱۸+۸+۸
۱۹۱۶ء
الناظر پریس ، لکھنؤ
انجمن ترقی اردو ، لکھنؤ
فرہنگ جیالوجی ص ۱ تا ۸

☆☆☆

۱۴۹

فضل کریم ، ڈاکٹر
سٹین لیس سٹیل (خواص و استعمالات پر ایک جامع کتاب)
۱۲ + ۱۶۵
نیولائٹ پریس ، لاہور
ادارہ تالیف و ترجمہ ، پنجاب یونیورسٹی ، لاہور
پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ
فرہنگ اصطلاحات ص ۱۵۹ تا ۱۶۵

۱۵۰

رومانی ، محمد نذیر
سوئی گیس اور اس کا مصرف
نظرثانی ڈاکٹر خواجہ صلاح الدین
۱۶ + ۲۲۴ ۱۹۷۳ء
نیولائٹ پریس ، لاہور

۱۱۷

ادارہ تالیف و ترجمہ ، دانشگاہ پنجاب ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص iii تا iv

فرہنگ اصطلاحات ص ۲۰۳ تا ۲۱۰

۱۵۱

فضل کریم ، ڈاکٹر

فونڈری ٹکنالوجی

۱۳ + ۵۹۹

۱۹۷۵ء

نیولائٹ پریس ، لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، دانشگاہ پنجاب ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ج تا ہ

فرہنگ اصطلاحات ص ۵۷۸ تا ۵۹۹

۱۵۲

فضل کریم ، ڈاکٹر ، اعجاز حسین خان ، ڈاکٹر ، محمد منشاء ، ڈاکٹر

فولاد سازی

۲۴ + ۳۸۴

مطبع عالیہ ، لاہور

اداره تالیف و ترجمه ، دانشگاه پنجاب ، لاهور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ز تا ہ

فرهنگ اصطلاحات ص ۳٦۵ تا ۳۷۲

☆☆☆

پیشہ وراں

۱۵۳

عبدالقادر ، محمد

ہمارے مزدور

۸ + ۷۵

۱۹۱۰ء

لطیفی پریس ، دہلی

انجمن ترقی اردو (ہند) دہلی

اصطلاحات (اردو ـ انگریزی) ص ۶۹ تا ۷۵

☆☆☆

پیمائش

۱۵۴

پیر پوانٹ

مساحت (حصه اول)

محمد عزیز الرحمن

۲۹۰

۱۹۲۹ء

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

فهرست اصطلاحات ص ۲۸۵ تا ۲۸۸

۱۵۵

پیرپوانٹ

مساحت (حصه دوم و سوم)

محمد عزیزالرحمن

۳۲۳ + ۴ + ۴

۱۹۲۹ء

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

فهرست اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۱۵۶

ویل ، سی ۔ جے

پیمائش (حصہ دوم)

محمد رضاء اللہ دہلوی

۶ + ۳۰۳ + ۳

۱۹۳۶ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۲۹۸ تا ۳۰۳

☆☆☆

تعلیم و تدریس

۱۵۷

احسان اللہ خاں

تعلیمی تحقیق اور اس کے اصول و مبادی

۲۷۲ + ٦

۱۹۷۸ء

الکتاب پرنٹرز ، لاہور

بک ٹریڈرز ، لاہور

اصطلاحات ص ۱ تا ٦ (آخر میں)

☆☆☆

تعمیرات

۱۵۸

آصف ، سید محمد
سروے اور لیونگ
۱٦ + ۴۹٦
۱۹٦۹ء
ایجوکیشنل پریس ، کراچی
المرکز ، ناظم آباد ، کراچی
فرہنگ
ص ۴۹۳ تا ۴۹٦

۱۵۹

اٹکنسن ، ای ۔ ایچ ۔ ڈی ، ی
نقشہ کشی (حصہ اول)
سید عبدالرحمن
۲۵۹ + ۵ + ۵ + نقشے
۱۹۳۲ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ ، جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۵

۱۶۰

اٹکنسن ای ۔ ایچ ۔ ڈی وی
نقشہ کشی (حصہ دوم)
سید عبدالرحمن
۳۸۳ + ۳ + ۳ + ۱ + نقشے
۱۹۳۲ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ ،جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۳

۱۶۱

اسمتھ ، چارلس
مخروطی تراشیں
محمد نذیر الدین
۶۵۰ + ۳ + ۲
۱۹۳۱ء

۱۲۵

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۳

۱٦۲

اینڈریوز ، ایوارٹ ایس
تعمیروں کا نظریہ اور تجویز (حصہ اول)
مولوی ضیاء الدین
۳۹۳ + ۴ + ۷ + ۲
۱۹۳۸ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۱٦۳

اینڈریوز ، ایوارٹ ایس
تعمیروں کا نظریہ اور تجویز (حصہ دوم)
مولوی ضیاء الدین انصاری

۸۴۵ + ۳ + ٦ + ۴

۱۹۴۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

ص ۱ تا ۳

۱٦۴

بارلو ، جی ۔ ٹی

چنـــائی

سید منظور حسین

۲۲۹ + ۱۲

۱۹۴۰ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ حیدرآباد (دکن)

فہـرست اصطلاحات ص ۱ تا ۱۲

۱٦۵

تجمل حسین قریشی و جلیل الرحمن

سـڑکوں کی تعمیر کے جدید طریقے

۸ + ۱۲۲

۱۹٦۷ء

روڈ ریسرچ انسٹی ٹیوٹ ، لاہور

فرہنگ اصطلاحات ص ۱۱۵ تا ۱۲۲

۱۶۶

شوٹ ، کوک اینڈ والٹرز

ہندسی مخروطات

قاضی محمد حسین

۱۶ + ۳۵۸ + ۹

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

مقدمہ مولوی عبدالحق ص ۱ تا ۱۳

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۹

۱۶۷

عبداللہ جان

آسان فولادی کنکریٹ

۲۲ + ۳۷۰

۱۹۷۹ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

۱۲۸

اداره تالیف و ترجمہ ، پنجاب یونیورسٹی ، لاہور
پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ
انگریزی اردو مترادفات ۔
(اصطلاحات) ص ۳٦۵ تا ۳٦۸

۱٦۸

فیبر ، آسکر و بو وی ، پی ۔ جی ۔
محکم کنکریٹ کی تجویز (جلد اول)
نظـریہ
مولوی ضیاء الدین انصاری
۴۴۰ + ۴
۱۹۳٦ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہـرست اصطلاحات ص ۴۳۵ تا ۴۴۰

۱٦۹

گومان ، سی ۔ ای ۔ وی
حفظانی انجنیئری ، آب رسانی (حصہ اول)

محمد احمد مرزا

۲۰۴ + ۲

۱۹۴۴ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات آب رسانی ص ۲۰۰ تا ۲۰۴

۱۷۰

گومان ، سی ۔ ای ۔ وی

حفظانی انجنیئری

(حصہ دوم)

کارہائے موریات و مسیلیات

محمد احمد مرزا

۱۸۱ + ۸ + ۲

۱۹۴۳ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۸

۱۷۱

لو ، کرنل ایچ ۔ ڈی

ماقوائیات

۱۳۰

محمد نعمت اللہ

۱۹۹ + ۱۳ (نقشہ جات و اشکال) + ۵ + ۲

۱۹۴۴ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۵

۱۷۲

مارلے ، آرتھر

مضبوطی اشیاء (حصہ اول)

مولوی ضیاء الدین انصاری

۵۳۰ + ۹ + ۴ + ۸ + ۳

۱۹۳۹ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۱۷۳

مارلے ، آرتھر

مضبوطی اشیاء (حصہ دوم)

۶ + ۵۳۰ تا ۹۷۵ + ۴ + ۶ + ۳

۱۹۴۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۱۷۴

ہوز ڈن ، ڈبلیو ۔ پی

سـڑکیں

غلام محمد خان

۳۷۲ + ۷ + ۴

۱۹۳۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۷

۱۷۵

ـــــــ

اشیائے تعمیر ۔

نظرثانی از سی ۔ ای ۔ وی ۔ گومان

۱۳۲

محمد اسد اللہ

۲۳۳ + ۱۰ + ۲ + نقشے

۱۹۳۲ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۱۰

۱۳۶

رسالہ تعمیر عمارت

نظرثانی از سی ـ ای ـ وی ـ گومان

محمد عظمت اللہ ـ بعد از نظرثانی محمد احمد مرزا

۱۱۷ + ۶ + ۱

۱۹۳۲ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا۶

✡✡✡

جغرافیہ

۱۷۷

آزاد ، مولانا ابوالکلام
البیرونی اور جغرافیہ عالم
ڈاکٹر ابو سلمان شاہجہان پوری (مرتب)
۱۲۸
۱۹۸۲ء
المخزن پرنٹرز ، کراچی
ادارہ تصنیف و تحقیق پاکستان ، کراچی
اصطلاحات جغرافیہ و ہیئت ص ۱۲٦ تا ۱۲۸

۱۷۸

وھائٹ ، سی ۔ لینگڈن و فوسکیو ، ایڈون جے و میک ٹائٹ ، ٹام ایل
اینگلو امریکا کا خطی جغرافیہ
۱٦ + ۵۷۵ + ۲۹
۱۹۷۲
ٹائمز پریس ، کراچی
شعبہ تصنیف و ترجمہ کراچی یونیورسٹی ، کراچی

☆☆☆

جمـــالیات

۱۷۹

رفیق ، سعید احمد

تاریخ جمالیات

۴۳۶ + ۸ + ۴ + ۴

۱۹۷۲ء

اسلامیہ پریس ، کوئٹہ

قلات پبلشرز ، کوئٹہ

اصطلاحات ص ا تا ح

۱۸۰

ناصر ، نصیر احمد

اقبال اور جمالیات

۵۰۲

۱۹۶۴

زرین آرٹ پریس ، لاہور

اقبال اکادمی ، پاکستان ، کراچی

مصطلحات ص ۴۰۹ تا ۴۲۵

١٨١

ناصر ، نصیر احمد

تاریخ جمالیات (جلد دوم)

٦٣٩

١٩٦٣ء

سویرا آرٹ پریس ، لاهور

مجلس ترقی ادب ، لاهور

اصطلاحات　　　　**ص ٥٥٢ تا ٥٦٦**

١٨٢

ناصر ، نصیر احمد

جمالیات (قرآن کی روشنی میں)

٣٧٤

١٩٥٨ء

زرین آرٹ پریس ، لاهور

مجلس ترقی ادب ، لاهور

مصطلحات　　　　**ص ٣٦٩ تا ٣٧١**

☆☆☆

حـــرفه

۱۸۳

بارلو ، جی ۔ ٹی

مٹی کا کام

سید منظور حسین

۱۷۳ + ٦ + ۲

۱۹۴۴ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ٦

۱۸۴

میڈلے ، جے + جی

نجـــاری

۵۱ + ٦ + ۲ (مع نقشہ جات)

للت موہن مکرجی

۱۹۳۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ٦

☆☆☆

حیاتیات

۱۸۵

اعجاز اسلم قریشی

تغذیہ و غذایات حیوانات

۴۲۳

۱۹٦۹ء

زرین آرٹ پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

تغذیاتی اور غذائیاتی اصطلاحات کا

اردو ترجمہ ص ۴۰۷ تا ۴۱۸

۱۸٦

امتیاز احمد

حشریات (Entomology)

۱۲ + ۲۰۸

۱۹۷۱ء

زرین آرٹ پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

اصطلاحات ص ۱۵۱ تا ۱٦۴

۱۸۷

برجیش بہادر

عالم حیوانی ، یعنی دنیا کے شیر خوار جانوروں کا بیان

۲۰ + ۶۰۷ + ۳۶ (پلیٹیں)

۱۹۳۲ء

ہندوستانی پریس ، دریاآباد ، الہ آباد

ہندوستانی اکیڈمی ، یو ۔ پی ، الہ آباد

فہرست مضامین (اردو . انگریزی) ص ۵ تا ۲۰

آخر میں ۴۹ پلیٹیں ہیں جن میں حیوانات کی تصاویر اور ان کے انگریزی ۔ اردو نام دیئے ہیں ۔

۱۸۸

حامی ، محمد احمد

ابتدائی جراثیمیات

۸ + ۸۶

۱۹۵۶ء

انجمن پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

اشاریہ اصطلاحات (انگریزی ۔ اردو) ص ۸۱ تا ۸۶

۱۸۹

ریگستانی ٹڈی کا ھضمی نظام (خامرے فاسفیٹیز)

ڈاکٹر سید نعیم الحسن نقوی

۲۰۴

۱۹٦۹ء

زرین آرٹ پریس ، لاھور

مرکزی اردو بورڈ ، لاھور

فرھنگ اصطلاحات ص ۱۹۷ تا ۲۰۴

۱۹۰

زبیری ، وقار احمد

غیر فقری حیوانات : عایله اے کاینو ڈرمٹیا

۸ + ۵۷

۱۹۷۱ء

زرین آرٹ پریس ، لاھور

مرکزی اردو بورڈ ، لاھور

پیش لفظ از محمد افضال حسین قادری ص ز

فرھنگ ص ۵۳ تا ۵٦

۱۹۱

سنت پرشاد ٹنڈن

ابتدائی علم الحیات

۲ + ۱۹۶ + ۱۱

۱۹۴۵ء

نیشنل پریس ، الہ آباد

اصطلاحات ص ۱۹۳ تا ۱۹۶

۱۹۲

عبدالوہاب خاں

افزائش حیوانات

۸ + ۱۰۴۲

۱۹۶۹ء

مطبع عالیہ ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

دیباچہ مصنف ص ا تا ج

اصطلاحات ص ۱۰۲۵ تا ۱۰۴۲

۱۹۳

محمد رمضان مرزا ، پروفیسر

حیوانیات (حصہ اول)

۱۰ + ۲۴۸

۱۹۶۵ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

مقدمہ از ڈاکٹر نذیر احمد ص ش تا ص

دیباچہ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ض تا ط

اصطلاحات ص ۲۳۵ تا ۲۴۶

۱۹۴

نسیمہ ترمذی ، ڈاکٹر

قشـریہ ، حیات و تشکل

۱۲۲

۱۹۶۹ء

میزان پرنٹنگ پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

تعارف از ڈاکٹر محمد افضال حسین قادری

اصطلاحات ص ۱۱۵ تا ۱۲۲

۱۹۵

نعیم الحسن نقوی

غیر فقری حیوانات : مولسکا

۱۰ + ۸۴

۱۹۷۱ء

زرین آرٹ پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

اصطلاحات

ص ۷۹ تا ۸۴

۱۹۶

وہاب اختر عزیز ، پروفیسر

آسان حیوانیات

۸ + ۲۰۶

۱۹۷۱ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ

اشاریہ الف (انگریزی اصطلاحات کے اردو۔
مترادفات) ص ۱۴۳ تا ۱۶۹

اشاریہ ب (اردو اصطلاحات کے انگریزی۔
مترادفات) ص ۱۶۹ تا ۲۰۵

☆☆☆

ریاضی

۱۹۶ الف

ایڈورڈ

تفرقی مساواتیں

قاضی محمد حسین

۱۰۴ + ۲

۱۹۲۳ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱

۱۹۷

ایسکوتھ ، ای ۔ ایچ

علم ہندسہ نظری

محمد نذیر الدین

۴۰۹ + ۵

۱۹۳۷ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات

۱۹۸

برنسائڈ ، ڈبلیو ۔ ایس و پیانٹن ، اے ۔ ڈبلیو

مساواتوں کا نظریہ (جلد اول)

محمد نذیر الدین

۴۳۴ + ۳

۱۹۳۴ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۱ تا ۳

۱۹۹

برنسائڈ ، ڈبلیو ۔ ایس و پیانٹن ، اے ۔ ڈبلیو

مساواتوں کا نظریہ (جلد دوم)

محمد نذیر الدین

۵۳۲ + ۴ + ۷

۱۹۳۶ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۲۰۰

پیاجو ، ایچ - ٹی - ایچ

تفـرقی مساواتیں

محمد نذیر الدین

۵۷۴ + ۸ + ۲

۱۹۴۴ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اشاریہ و متبادل (اصطلاحات) ص ۱ تا ۸

۲۰۱

پیٹرکی ، انسائیں

تقدمہ کی مثـالیں

مولوی محمود حسین

۱۷۰ + ۸ + ۲

۱۹۴۵ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۸

۲۰۲

حسن الدین احمد

تشریحات سمتیہ

۱۲ + ۱۴۷

۱۹۶۷ء

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

شعبہ تصنیف و ترجمہ کراچی یونیورسٹی ، کراچی

افتتاحیہ آفتاب حسن ص ہ تا و

پیش لفظ مصنف ص ز تا ل

فرہنگ اصطلاحات و علامات ۔

(اردو ۔ انگریزی) ص ۱۳۹ تا ۱۴۷

۲۰۳

خالد لطیف میر

وپکٹر اور ٹینسر

Vectors and Tensors

۱۲ + ۲۸۴

۱۹۷۸ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، پنجاب یونیورسٹی ، لاہور

اصطلاحات ص ۲۷۳ تا ۲۷۸

۲۰۴

ٹاڈ ہنٹر ، آئی

علم مثلث کروی

نظرثانی

جے - جی - لیتھم

محمد نذیر الدین

۳۶۴ + ٦

دارالطبع جامعہ عثمانیہ ، سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ٦

۲۰۵

ساستورکر ، جئے تیرتھ

ملتفت متغیر کے تفاعل

۲۰۴ + ۴ + + ۲

۱۹۴۷ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۲۰۶

سلیمی ، ڈاکٹر بی ۔ اے
نظریہ سیٹ
۶ + ۱۶۰
۱۹۶۹ء
رہبر پرنٹنگ پریس لمیٹڈ ، لاہور
مرکزی اردو بورڈ ، لاہور
اصطلاحات ص ۱۵۷ تا ۱۶۰

۲۰۷

عبدالرحمن خاں ، محمد
نصاب ذیلی ریاضی (حصه اول)
۲۹۵ + ۴
۱۹۳۶ء
دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۲۹۲ تا ۲۹۵

۲۰۸

عبدالرحمن خاں ، مولوی محمد

نصاب ذیلی ریاضی (حصہ دوم)

۵۰۱ + ۴ + ۲

۱۹۴۳ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۲۰۹

گبسن ، جارج اے

احصا کا ابتدائی رسالہ (حصہ اول)

قاضی محمد حسین

۴۴۰ + ۸ + ٦

۱۹۲٦ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۸

۲۱۰

گبسن ، جارج اے
احصا کا ابتدائی رسالہ (حصہ دوم)
قاضی محمد حسین
۴۰۶ + ۷ + ۴
۱۹۲۸ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرسبت اصطلاحات ص ۱ تا ۷

۲۱۱

گریس اینڈ روزن برگ
ہندسہ تحلیلی
قاضی محمد حسین
۴۹۸ + ۲
۱۹۲۲ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۲

۲۱۲

لـــونی

علم مثـــلث تحلیلی (حصه دوم)

شیخ برکت علی

۲۸۵ + ۳ + ۲

۱۹۲۲ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

فهرست اصطلاحات ص ۱تا ۳

۲۱۳

لـــونی

علم مثـــلث مستوی (حصه اول)

قاضی محمد حسین

۲۸۵ + ۲

۱۹۲۳ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

فهرست اصطلاحات ص ۲۸۰ تا ۲۸۵

۲۱۴

لیمب ، ہورس

صغاری احصاء (حصہ اول)

قاضی محمد حسین و کشن چند

۲۲۰ + ۵ + ۲ + ۳

۱۹۲۹ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ ، جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۵ (آخر میں)

۲۱۵

لیمب ، ہورس

صغاری احصاء (جلد دوم)

قاضی محمد حسین و کشن چند

۵ + ۲۲۱ تا ۵۲۰ + ۴ + ۵

۱۹۲۹ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۱ تا ۴

تینوں جلدوں کے صفحات مسلسل ہیں ۔

۲۱۶

لیمب ، هورس

صغاری احصاء (جلد سوم)

قاضی محمد حسین و کشن چند

۳ + ۴ + ۴۷

۱۹۳۰ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد ، (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۴

تینوں جلدوں کے صفحات مسلسل ہیں

۲۱۷

مجید ، ایم ۔ اے ۔

نظریۂ گروپ

(Theory of Groups)

۲۳۰ + ۸

۱۹۷۳ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

ادارۂ تالیف و ترجمہ ، دانشگاہ پنجاب ، لاہور

ذخیرۂ الفاظ (اصطلاحات) ص ۲۲۳تا۲۲۹

۲۱۸

محمد افضال قاضی ، سید مختار حسین

مبادی سمتیات

(Vector Analysis)

۱۲ + ۱۶۴

۱۹۷۳ء

زرین آرٹ پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

اصطلاحات ص ۱٦۲ تا ۱٦۴

۲۱۹

محمد حسین ، قاضی

ترسیمات و مساوات درجہ دوم کا جبریہ اور ترسیمی حل

۱۹۷

۱۹۳۳ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱۹۷

۲۲۰

منیرالدین ، محمد
مکمل هندسه عملی
۱٦۰
(بعد از ۱۹۲۸ء)
مطبع مکتبه ابراهیمیه ، حیدرآباد (دکن)
انجمن امداد باهمی مکتبه ابراهیمیه محدود ، حیدرآباد (دکن
اصطلاحات ص ۱۵۸ تا ۱٦۰

۲۲۱

هابسن ، ای ـ ڈبلیو
علم مثلث مستوی
محمد نذیرالدین
٦٦۲ + ۴
۱۹۳٦ء
دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۲۲۲

هال اینڈ اسٹیونز

علم ہندسہ

قاضی محمد حسین

۱۵۲ + ۲ + ۲

۱۹۳۰ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۲

۲۲۳

هال اینڈ اسٹیونز

ہندسہ مجسمات

قاضی محمد حسین

۱۷۲ + ۳

۱۹۲۰ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۳

۲۲۴

ہال اینڈ نائٹ

جبر و مقابلہ (حصہ اول)

۳<۵ + ٦ + ۲   قاضی محمد حسین

۱۹۴۸ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات   ص ۱ تا ٦

۲۲۵

ہال اینڈ نائٹ

جبر و مقابلہ (حصہ دوم)

شیخ برکت علی

۵<۳ + ۴ + ٦

۱۹۲۸ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات   ص ۱ تا ۴

۲۲۶

هوسٹن ، آر ۔ اے
هندسی مناظر
مرتینجئے راؤ
۲۲۴ + ۳ + ۱
۱۹۴۵ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ مع اصطلاحات
(اردو ۔ انگریزی) ص ۲۱۷ تا ۲۲۴
فہرست اصطلاحات (انگریزی ۔ اردو) ص ۱ تا ۳

۲۲۷

یوسف ، ڈاکٹر محمد
ریاضیاتی طریقے
۸ + ٦۴۸
۱۹۷۲ء
زرین آرٹ پریس ، لاہور
مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

پیش لفظ　　مدیر　　ص ھ تا و
اصطلاحات　　ص ٦٣٦ تا ٦۴٨

۲۲۸

ترقیات ریاضی و سائنس
١٠
١٩۴٧ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

☆☆☆

زراعــت

۲۲۹

احمد سعید بھٹی ، ڈاکٹر

مرکزائی اشعاع اور زراعت میں ان کی اہمیت

۸ + ٦۴

۱۹۷٦ء

نیولائٹ پریس ، لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، دانشگاہ پنجاب ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ — ص ج

فرہنگ اصطلاحات — ص ٦۰ تا ٦۲

۲۳۰

عبدالرحمن ، ڈاکٹر و منصور محسن گیلانی

مبادیـات جینیات

۱۰ + ۱۴۰

۱۹۷۴ء

نیولائٹ پریس ، لاہو ر

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہو ر

فرہنگ (اردو سے انگریزی) — ص ۱۲۱ تا ۱۲۷

۱٦۲

دیباچہ از ڈاکٹر سید عبداللہ — ص د

فرہنگ (انگریزی سے اردو) — ص ۱۲۸ تا ۱۳٦

۲۳۱

عبداللہ جان

آسان آبپاشی

۱۲ + ۳۲۷

۱۹۷٦ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ

انگریزی ۔ اردو مترادفات — ص ۳۱۰ تا ۳۲۰

☆☆☆

سیاسیات

۲۳۲

اوگ ، فریڈرک آسٹن

حکومتہائے یورپ (حصہ اول)

قاضی تلمذ حسین

۵۹۰ + ۱۴ + ٦

۱۹۳۵ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ ، جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات (انگریزی ۔اردو) ص ۱ تا ۱۴

۲۳۳

بسٹ ، ڈبلیو ۔ اے ۔ ایم

اصول قانون شہادت (جلد دوم)

ڈاکٹر سیادت علی خاں

۴ + ۶۹۷ تا ۱۲۲۲ + ۴

۱۹۴۴ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اشاریہ اصطلاحات ص ۱۱۰۷تا۱۲۲۲

۲۳۴

جنکس ، پروفیسر اڈورڈ
تاریخ سیاسیات
محمد عبدالقوی فانی
۱۷۰ + ۴ + ۲
۱۹۲۵ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۲۳۵

چیمبرز ، اے - ایم -
تاریخ دستور انگلستان
۵۰۴ + ۲۲ + ۴
مولوی سید رضا علی
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۲۲

۲۳۶

خلیل اللہ ، پروفیسر محمد

دساتیر عالم

۴۸۲

۱۹۶۱ء

انجمن پریس ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف اردو کالج ، کراچی

اصطلاحات ص ۴۰۹ تا ۴۸۲

۲۳۷

روسو

معاہدہ عمرانی یا اصول قانون سیاسی

محمود حسین

۲۳۸

۱۹۶۴ء

ٹائمز پریس ، کراچی

شعبہ تصنیف و ترجمہ کراچی یونیورسٹی ، کراچی

دیباچہ طبع دوم از مترجم ص الف تا ب

دیباچہ طبع اول از مترجم ص ج تا د

مقدمہ از مترجم ص ۱ تا ۳۵

فہرست اصطلاحات (اردو ـ انگریزی) ص ۲۲۹ تا ۲۳۳

فہرست اصطلاحات (انگریزی ـ اردو) ص ۲۳۴ تا ۲۳۸

۲۳۸

کار ، ای ـ ایچ
بین الاقوامی تعلقات
دو عالمی جنگوں کے درمیان
م ـ ر ـ حسان
۱٦ + ۲۴۵
۱۹۸۱ء
آئیڈیل پیکیجز ، کراچی
شعبہ تصنیف و ترجمہ کراچی یونیورسٹی ، کراچی
ابتدائیہ ڈاکٹر اسلم فرخی ص ق نمبر ۵
شذرہ علی عارف رضوی ص ۷
تعارف آفتاب حسن ص ۹ تا ۱۰
فہرست اصطلاحات (اردو ـ انگریزی) ص ۲۲۵ تا ۲۳۴

۲۳۹

کامل ، سید مظہر علی
اسلامی قانون
۳۴۰
۱۹٦۲ء
انجمن پریس ، کراچی

۱٦۷

شعبہ تصنیف و تالیف اردو کالج ، کراچی

اصطلاحات ص ۳۲۷ تا ۳۳۴

۲۴۰

کول ، کشن پرشاد

ہندوستان کا نیا دستور حکومت

۱٦۷

۱۹۳۷ء

سٹی پریس ـ الہ آباد

ہندوستانی اکیڈمی ، الہ آباد

انگریزی اصطلاحوں کی تشریح ص ۱٦۴ تا ۱٦۷

۲۴۱

لیکاک ، اسٹفن

علم السیاست

قاضی تلمذ حسین

۴۵۳ + ۱۲ + ۱۰

۱۹۲۴ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۱۲

۲۴۲

مانٹیگو ، ایف ـ سی

تاریخ دستور انگلستان

۴۳۰ + ۵۲ + ۲۸

مولوی سید علی رضا

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ ، جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۱ تا ۲۸

۲۴۳

ہارون خان شروانی

سیاسیات کے اصول (حصہ اول)

۱۴۲ + ۱۲

۱۹۵۲ء

مدینہ پریس ، بجنور

انجمن ترقی اردو (ہند) علی گڑھ

اصطلاحات ص ۱ تا ۱۲

۲۴۴

ہارون خان شروانی

سیاسیات کے اصول (حصہ دوم)

۲۰۴ + ۳۰

۱۹۵۲ء

مدینہ پریس ، بجنور

انجمن ترقی اردو (ہند) علی گڑھ

اصطلاحات ص ۱ تا ۳۰

۲۴۵

ہارون خان شروانی

سیاسیات کے اصول (حصہ سوم)

۴۱ + ۱۱

۱۹۵۵ء

مدینہ پریس ، بجنور

انجمن ترقی اردو (ہند) علی گڑھ

اصطلاحات ص ۱ تا ۱۱

شمـــاریات

۲۳۶

حنیف میاں ، محمد
شماریات
۱۸ + ۳۵۰
۱۹٦۷ء
مطبع عالیہ ، لاہور
مرکزی اردو بورڈ ، لاہور
اصطلاحات ص ۳۴۳ تا ۳۵۰

☆☆☆

طب

۲۴۷

اسرار الحق

ہماری غذا

۱٦ + ۵۷۵

۱۹۷۵ء

زرین آرٹ پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، ، لاہور

تمہید اسرارالحق ص ۱ تا ۳

فرہنگ اصطلاحات (اردو ـ انگریزی) ص ۵۲۲ تا ۵۴۳

۲۴۸

ام الفضل و محمد عبدالرزاق

طب یونانی میں گھریلو ادویہ اور عام معالجہ کی کتاب

۱۸۰

۱۹۸۳ء

افریشیا پرنٹنگ پریس ، کراچی

۱۷۲

دارالاشاعت ، کراچی

اشاریه (اصطلاحات) ص ۱۷۰ تا ۱۸۰

۲۴۹

انور ، ڈاکٹر احمد علی

امراض خرد حیاتیات

۳۰ + ۹۹۴

۱۹۶۹ء

مطبع عالیه ، لاهور

مرکزی اردو بورڈ ، لاهور

پیش لفظ مصنف **ص ۵ تا ۷**

تعارف ڈاکٹر میاں محمد صدیق ص ۹ تا ۱۱

اصطلاحات ص ۶۵۹ تا ۶۹۳

۲۵۰

ایڈن ، ٹی ۔ واٹس و لاکٹیر ، کتھبرٹ

علم امراض النساء (جلد اول)

ڈاکٹر غلام دستگیر

۶۶۰ + ۲ + ۳۲

۱۹۳۹ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ (انگریزی ۔ اردو)اصطلاحات ص ۱ تا ۴۱

۲۵۱

ایڈن ، ٹی ۔ واٹس و لاکئیر ، کتھبرٹ
علم امراض النساء (جلد دوم)
ڈاکٹر غلام دستگیر
۸٦٦ + ۴۵ + ۲
۱۹۴۵ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ مصطلحات مستعملہ علم امراض النساء
(جلد دوم) ص ۱ تا ۴۵

۲۵۲

باقر علی ، کلیم سید و سید علی
اصول طبابت
۵۸۵
۱۸٦۰ء

۱۷۴

اسکاٹش پریس ، مدراس

اصطلاحات ص ۴۸۵ تا ۴۹۱

۲۵۳

برٹن ، ڈبلیو ـ ڈی ـ ہیلی

کیمیائی فعلیات

ڈاکٹر شاہ نواز ـ بہ نظرثانی کرنل فرحت علی

۱۲۶ + ۵۱۶

۱۹۳۵ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اشاریہ اصطلاحات ص ۱ تا ۱۲۶

۲۵۴

برٹن ، ڈبلیو ـ ڈی ـ ہیلی و میکڈاول ، آر ـ جے ـ ایس

فعلیات و حیاتی کیمیا (جلد سوم)

ڈاکٹر ی ـ ا ـ محمد حسین

۳۹ + ۴۲۴

۱۹۴۵ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اشاریہ اصطلاحات ص ۱ تا ۳۹

۲۵۵

برٹن ، ڈبلیو ۔ ڈی ۔ ہیلی و میکڈال ، آر ۔ جے ۔ ایس

فعلیات و حیاتی کیمیا (جلد اول)

ڈاکٹر محمد عثمان خاں

۳۹۶ + ٦٦

۱۹۴۵ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۱ تا ٦٦

۲۵٦

برٹن ، ڈبلیو ۔ ڈی ۔ ہیلی ومیکڈال ، آر ۔ جے ۔ ایس

فعلیات و حیاتی کیمیا (جلد دوم)

ڈاکٹر غلام دستگیر

۴۷۲ + ٦۹

۱۹۴۶ء
دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
اصطلاحات ص ۱ تا ۶۹

۲۵۷

برٹن ، ڈبلیو - ڈی - هیلی و میکڈال ، آر - جے - ایس
فعلیات و حیاتی کیمیا (جلد سوم)
ڈاکٹر ی - ا - محمد حسین
۴۲۲ + ۳۹
۱۹۴۵ء
دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
فهرست اصطلاحات ص ۱ تا ۳۹

۲۵۸

بیرونٹ ، سر فریڈرک ٹریوز
جراحی اطلاقی تشریح (جلد دوم)
ڈاکٹر غلام دستگیر
۷۲۳ + ۲ + ۸۰

۱۹۳۷ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اشاریہ اصطلاحات جراحی اطلاقی تشریح ۔

جلد اول و دوم ص ۱ تا ۸۰

۲۵۹

بین ، ڈبلیو ۔ اے

شیفر کی تجربی فعلیات

ڈاکٹر محمد عثمان

۲۹۴ + ۱۲

۱۹۴۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اشاریہ اصطلاحات ص ۱ تا ۱۲

۲۶۰

پولٹن ، ای ۔ پی

عمل طب (جلد اول)

ڈاکٹر محمد عثمان خاں

۴۶۵ + ۳ + ۳۸
۱۹۳۷ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ و اصطلاحات ص ۱ تا ۳۸

۲۶۱

پولٹن ، ای - پی
عمل طب (جلد دوم)
ڈاکٹر محمد عثمان خاں۔ بہ نظرثانی و ترمیم
ڈاکٹر ی - ا - محمد حسین
۹۱۰ + ۳ + ۴۳
۱۹۴۱ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ حیدرآباد (دکن)
اشاریہ (اصطلاحات) ص ۱ تا ۴۳

۲۶۲

پولٹن ، ای - پی
عمل طب (جلد سوم)
ڈاکٹر محمد عثمان خاں۔

به نظرثانی و ترمیم ڈاکٹر ی ـ ا ـ محمد حسین
۴۷۰ + ۲ + ۲۸
۱۹۴۳ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ اصطلاحات ص ۱ تا ۲۸

۲۶۳

پولٹن ، ای ـ پی
عمل طب (جلد چہارم)
ڈاکٹر محمد عثمان خاں ـ بہ نظرثانی و ترمیم
ڈاکٹر ی ـ ا ـ محمد حسین
۴۳۳ + ۲ + ۲۳
۱۹۴۵ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ اصطلاحات ص ۱ تا ۲۳

۲۶۴

حیدر علی خاں ، ڈاکٹر
مبادی جنینیات
۱۸۲ + ۳۳

١٩٣٩ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ اصطلاحات ص ١ تا ٣٣

٢٦٥

شائق ، محمد
اکسیر الاعظم (جلد اول)
کیمیائے اجسام غیر اعضائی یعنی جمادات
١٧ + ٣٨٧ + ٧
١٨٨۴ء
سکندرہ یتیموں کا چھاپہ خانہ ، آگرہ
فرہنگ ص ٣٧٥ تا ٣٨٥

٢٦٦

شیفر ، سر ایڈورڈ شارپی
نسیجیات (ہسٹالوجی) (حصہ دوم)
ڈاکٹر محمد عثمان خاں
٣٠٢ + ۴١
١٩٣١ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ مصطلحات و مترادفات نسیجیات ۔
حصہ اول و دوم ص ۱ تا ۴۱

۲۶۷

عطاء اللہ بٹ ، ڈاکٹر
کتاب العین
۶ + ۸۹۳ + ۴

———

———

طبیہ کالج مسلم یونیورسٹی علی گڑھ۔
فرہنگ اصطلاحات کتاب العین ص ۸۷۰ تا ۸۹۳

۲۶۸

کنکویسٹ ، ڈاکٹر جی ۔ ڈی
اصول فن قبالت
ایڈورڈ بالفور
۲۰۷ + ۳۰ + ۳

———

۱۸۵۲ء

مدراس

اصطلاحات ص ۱ تا ۳۰

اس کتاب میں ۲۰۷ صفحے اردو کے ھیں اور ھر صفحے کے سامنے انگریزی متن کے بھی اتنے ھی صفحوں کے علاوہ صفحہ نمبر کے بغیر بہت سی تصویریں بھی شامل ھیں۔

۲۶۹

کننگھم

پریکٹیکل اناٹمی یعنی تشریح عملی (جلد اول)

ڈاکٹر فضل کریم

۲۸۸ + ۳۲ + ۷

۱۹۳۲ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اشاریہ تشریح عملی جلد اول ص ۱ تا ۳۲

۲۷۰

کننگھم

پریکٹیکل اناٹمی یعنی تشریح عملی (جلد دوم)

مفتی شاہ نواز

۴٦۵ + ۵۸

۱۹۳۴ء

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

اشاریه تشریح عملی جلد دوم   ص ۱ تا ۵۸

۲۷۱

لطافت حسین خاں ، ڈاکٹر

دیباچه، صحت

۳ + ۸ + ۵۰۲ + ۱٦

نظامی پریس ، بدایوں

انجمن ترقی اردو اورنگ آباد دکن

فرهنگ اصطلاحات   ص ۱ تا ۱٦

۲۷۲

مان ، جے ۔ ڈکسن

طب قانونی و سمومیات (جلد دوم)

ڈاکٹر محمد حسین

۵۱۰ + ۹۰

۱۹۳۷ء

۱۸۴

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ طب قانونی جلد اول و دوم ص ۱ تا ۹۰

۲۷۳

متین فاطمہ ، پروفیسر
غذا اور غـذائیت
۱۰ + ۲۷۰
۱۹۷٦ء
فالکن پرنٹنگ پریس ، لاہور
مرکزی اردو بورڈ ، لاہور
اصطلاحات ص ۲٦۲ تا ۲۷۰

۲۷۴

مے ، چارلس ، ایچ و کلاڈ ورتھ
امراض چشم (جلد اول)
خورشید حسین
۳٦۲ + ۳۴
۱۹۴۰ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدر آباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدر آباد (دکن)
اشاریہ مع اصطلاحات ص ۱ تا ۳۴

۲۷۵

مے ، چارلس ، ایچ و کلاڈ ورتھ
امـراض چشم (جلد دوم)
خورشید حسین
۴۶۳ + ۴۲
۱۹۳۱ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ مع اصطلاحات ص ۱ تا ۴۲

۲۷۶

———

علـم الولادت (جلد دوم)
ڈاکٹر محمد حسین
۶۵۶ + ۶ + ۸۸
۱۹۳۹ء

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
اشاریه اصطلاحات علم الولادت
جلد اول و دوم . ص ۱ تا ۸۸

☆☆☆

طبیعیات ، جنرل سائنس

۲۷۷

اعجاز احمد خان

الیکٹرانکس کے بنیادی اصول

۶ + ۱۸۹

۱۹۷۰ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ — ص ج تا د

اصطلاحات (انگریزی ۔ اردو) — ص ۱۸۰ تا ۱۸۴

فرہنگ اردو سے انگریزی — ص ۱۸۵ تا ۱۸۹

۲۷۸

افضل قاضی ، محمد و مختار حسین ، سید

مبادی سمتیات

۱۲ + ۱۶۴

۱۹۷۳ء

زرین آرٹ پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

پیش لفظ محمد افضل قاضی ص ز تا ک
اصطلاحات ص۱٦۲ تا ۱٦۴

۲۷۹

ایلن ، ایچ ـ ایس و مور ، ایچ
عملی طبیعیات ، خواص ـ مادہ ـ حرارت
وحید الدین
۴۲٦ + ۹ + ۱۰ + ۴ + ۹
۱۹۳۱ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات بہ ترتیب انگریزی ص ۱ تا ۹
فہرست اصطلاحات بہ ترتیب اردو ص ۱ تا ۱۰

۲۸۰

ایلن ، ایچ ـ ایس و مور ، ایچ
طبیعیات عملی (جلد دوم)
محمد عبدالرحمن خاں
۱۹۵ + ۴ + ٦
۱۹۲۱ء

۱۸۹

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات (اردو) ص ۱ تا ۴

۲۸۱

ایلن ، ایچ ـ ایس و مور ، ایچ
طبیعیات (جلد سوم)
محمد عبدالرحمن خاں
۳۵۰ + ۳۱ + ۱۰ + ۹
۱۹۲۲ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات طبیعیات عملی ـ
(مقناطیس و برق) ص ۱ تا ۱۰

۲۸۲

این درید ، ای ـ این ـ داسی
ایے ٹم اور ایے ٹم بم
محمد فضل الدین قریشی
۲۱۲

۱۹۰

۱۹۵۰ء

رپن پرنٹنگ پریس ، لاہور

فرہنگ اصطلاحات (اردو ۔ انگریزی) ص ۱۹۱ تا ۱۹۷

۲۸۳

بلو ، گلن ۔ او ۔

آسمان کی سیر

محمد سعید

۱۰۳

۱۹۶۲ء

نقوش پریس ، لاہور

مقبول اکیڈمی ، لاہور

به اشتراک فرینکلن پبلی کیشنز ، لاہور ۔ نیویارک

فرہنگ اصطلاحات ص ۱۰۲ تا ۱۰۳

۲۸۴

بیسنٹ ، ڈبلیو ۔ ایچ و ریمزے ، اے ۔ ایس

ماسکونیات

محمد نذیرالدین

۳۶۴ + ۸ + ۵

۱۹۳۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات (اردو ۔ انگریزی) ص ۱ تا ۸

۲۸۵

بیولاٹینبام و میراسٹل مین

روشنی کیا ہے ؟

جیمس موریسے (مؤلف)

میجر آفتاب حسن

۶ + ۱۴۱ + ۲

۱۹۶۵ء

ملت پرنٹنگ پریس ، کراچی

اردو اکیڈمی سندھ ، کراچی

اصطلاحات ص ۱ تا ۲

۲۸۶

جینس ، جے ۔ ایچ

نظری علم الحیل

محمد نذیر الدین

۶ + ۵۳۲

۱۹۳۸ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات نظری علم الحیل ص ۱ تا ٦

۲۸۷

حبیب اللہ خاں ، پروفیسر

خلا کی تسخیر

۷۵۰

۱۹٦۳ء

شفیق پریس ، لاہور

مجلس ترقی ادب ، لاہور

فرہنگ اصطلاحات ص ۴۳۷ تا ۴۸۷

۲۸۸

حمید عسکری ، پروفیسر

جدید طبیعیات

۱۰ + ۳۵۷

۱۹۷۰ء

شفیق پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

دیباچہ مصنف　　ص ا تا ج

اصطلاحات　　ص ۷۲۷ تا ۷۳۵

۲۸۹

حمید عسکری ، پروفیسر

حـــرارت

۱۶ + ۹۹۶

۱۹۶۶ء

شفیق پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

دیباچہ مصنف　　ص ا تا و

اصطلاحات　　ص ۹۸۹ تا ۹۹۶

۲۹۰

حمید عسکری ، پروفیسر

طبیعی روشنی

۸ + ۸۶۶

۱۹۶۹ء

۱۹۴

مطبع عالیہ ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ، لاہور

دیباچہ حمید عسکری ص ا تا ج

اصطلاحات ص ۸۵٦ تا ۸٦٦

۲۹۱

حمید عسکری ، پروفیسر

مادے کے خواص

۱۲ + ۵۶۸

۱۹٦۵ء

شفیق پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

اصطلاحات ص ۵٦۵ تا ۵٦۸

۲۹۲

حمید عسکری ، پروفیسر

ہندسی روشنی

۸ + ۸۴۸

۱۹٦۸ء

مطبع عالیہ و شفیق پریس ، لاہور

۱۹۵

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

دیباچہ مصنف ص ج تا ح

اصطلاحات ص ۸۴۱ تا ۸۴۸

۲۹۳

خالد لطیف میر

اضافیت کا نظریۂ خصوصی

۸ + ۲۹۰

۱۹۷۳ء

مطبعة المکتبة العلمیة ، لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، دانشگاہ پنجاب ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ط تا ی

اصطلاحات ص۲۷۵ تا ۲۸۴

۲۹۴

ڈریپر ، ڈاکٹر جان ولیم

معرکۂ مذہب و سائنس

ظفر علی خاں

۱۰۴ + ۵۰۴

۱۹۱۰ء

۱۹٦

پنجاب اسٹیم پریس ، لاهور

مقدمه مولوی عبدالحق ص ۱ تا ۸۰

ڈاکٹر ڈریپر مترجم ص ۸۱ تا ۹۲

دیباچه مصنف ص ۹۳ تا ۱۰۴

فرهنگ مصطلحات علمیه ص ۴۸۹ تا ۵۰۴

۲۹۵

ڈنکن ، جے اور سٹارلنگ ، ایس ـ جی ـ

طبیعیات ، حرارت

سید عبدالجلیل بعد از نظرثانی از

محمد عبدالرحمٰن خان

۳۴٦ + ۷ + ۴

۱۹۳۰ء

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه ، جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

فهرست اصطلاحات ص ۱ تا ۷

۲۹٦

ڈنکسن ، جے و اسٹارلنگ ، ایس ـ جی

طبیعیات ، حرکت (حصه اول)

۱۹۷

محمد نصیر احمد

۵۲۵

۱۹۲۸ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات حرکت ص ۵۱۵ تا ۵۲۱

۲۹۷

ڈنکن ، جے واسٹارلنگ ، ایس۔جی

طبیعیات ، نور (حصہ سوم)

محمد عبدالرحمن خاں

۲۵۸ + ۸ + ۸

۱۹۲۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات نور ص ۱ تا ۸

۲۹۸

ڈنکن ، جے و اسٹارلنگ ، ایس ۔ جی

طبیعیات ، آواز (حصہ چہارم)

محمد عبدالرحمن
۲۹۶ + ۱۵ + ٦
۱۹۲۱ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات آواز ص ۱ تا ۱۵

۲۹۹

ڈنکن ، جے واسٹارلنگ ، ایس ۔ جی
طبیعیات ، مقناطیسیت (حصہ پنجم)
محمد عبدالرحمن
۲۰۹ + ٦ + ۴
۱۹۲۴ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات مقناطیسیت ص ۱ تا ٦

۳۰۰

ڈنکن ، جے و اسٹارلنگ ، ایس ۔ جی
طبیعیات ، برق (حصہ ششم)

محمد عبدالرحمن

۶۸۱ + ۴ + ۱۱

۱۹۲۸ء

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

فهرست اصطلاحات برق ص ۱ تا ۴

۳۰۱

رامن ، سی ـ وی ـ

سائنس کے چند پہلو

سید حسین

۱۱۱ + ۱۴

۱۹۶۱ء

دی ماڈل پریس ، دهلی

پبلیکیشنز ڈویژن اولڈ سیکریٹریٹ ، دهلی

فهرست اصطلاحات (اردو ـ انگریزی) ص ۱ تا۷

فهرست اصطلاحات (انگریزی ـ اردو) ص ۸ تا۱۴

۳۰۲

رضی الدین صدیقی ، ڈاکٹر

اضافیت (آئن سٹائن کے نظریے کی عام فهم تشریح)

۱٦۴

۱۹۵۲ء

ناظر پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

فرہنگ اصطلاحات ص ۱۵۷ تا ۱٦۴

۳۰۳

شفیق حسین ، ڈاکٹر

ایٹم کی ساخت

۱۰ + ۱۲۵

۱۹۷۴ء

مطبعة المکتبة العلمیة ، لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، دانشگاہ پنجاب ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ز تا ح

انگریزی اصطلاحات اور ان کے

اردو متبادلات ص ۱۱۳ تا ۱۱۸

اردو اصطلاحات اور ان کے

انگریزی متبادلات ص ۱۱۹ تا ۱۲۵

۳۰۴

شمیم رجز ، سید

فولاد پر عمل حرارت

۱۴ + ۴۰۰

۱۹۷۰ء

مطبع عالیہ ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

چند اصطلاحات اور انکی تشریح ص ۱ تا ۲۰

اصطلاحات ص ۳۹۹ تا ۴۰۰

۳۰۵

شوسٹر ، سر آرتھر ، لیز ، سی ـ ایچ

رسالہ طبیعیات عملی (جلد اول)

محمد عبدالرحمن خاں

۱۱۰ + ۲ + ۹

۱۹۲۰ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۹

۳۰۶

شوسٹر ، سر آرتھر ، لیز ، سی ـ ایچ

رسالہ طبیعیات عملی (جلد دوم) حرارت و علم المناظر

مولوی محمد عبدالرحمن خاں

۱۵۶ + ۱۰ + ۱۴

۱۹۴۰ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۱۴

۳۰۷

شوسٹر ، سر آرتھر ، لیز ، سی ۔ ایچ

رسالہ طبیعیات عملی (جلد سوم)

(آواز ، مقناطیسیت ، برقی روین اور باربن)

مولوی محمد عبدالرحمن خاں

۱۴۴ ـ ۱۴ ـ ۴

۱۹۲۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۱۴

۳۰۸

عبدالبصیر پال ، ڈاکٹر

تجاذب اور سیاروی حرکت

۲۰۳

۸ + ۸٦

۱۹۷٦ء

نیولائٹ پریس ، لاہور

ادارۂ تالیف و ترجمہ ، دانشگاہ پنجاب ، لاہور

اشاریہ الف (انگریزی ۔ اردو

اصطلاحات) ص ٦۳ تا ۷۲

اشاریہ ب (اردو ۔ انگریزی

اصطلاحات) ص ۷۳ تا ۸۲

۳۰۹

عبدالبصیر پال

شماریاتی میکانیات

۱۰ + ۱۰۴ + ۲

۱۹۷۴ء

مطبعة المکتبة العلمیه ، لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، دانشگاہ پنجاب ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ز تا ح

اشاریہ الف (انگریزی اصطلاحات کے اردو

مترادفات) ص ۹٦ تا ۱۰۰

اشاریہ ب (اردو اصطلاحات کے انگریزی

مترادفات) ص ۱۰۱ تا ۱۰۴

۳۱۰

عبدالرحمن خان ، مولوی محمد
طبیعی مناظر
۲ + ۴۳۶ + ۵ + ۲
۱۹۳۹ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ ، جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۵

۳۱۱

عثمانی ، محمد نصیر احمد
طبیعیات کی داستان (جلد اول)
۵۲۵ + ۸
۱۹۴۵ء
ادبی پریس ، کراچی
انجمن ترقی اردو ، کراچی
فرہنگ اصطلاحات ص ۱ تا ۸

۳۱۲

علی ناصر زیدی ، پروفیسر
آواز

۲۰۵

۱۲ + ۱۵۷

۱۹٦۷ء

مطبع عالیه ، لاهور

مرکزی اردو بورڈ ، لاهور

دیباچه مصنف ص ۹ تا ۱۱

فرهنگ اصطلاحات ص ۱۴۷ تا ۱۵۷

۳۱۳

کاننٹ ، ڈاکٹر جیمز بی

جدید علم اور عصر حاضر کا انسان

محمد سعید

۲۱۵ + ٦

۱۹۵٦ء

اتحاد پرنٹنگ پریس ، لاهور

احسن برادرز ، لاهور

فرهنگ اصطلاحات ص ۱ تا ٦

۳۱۴

کوکب ، مرزا مهدی خاں

مقدمات الطبیعیات

۲۹۶ + ۸ + ۴

۱۹۱۵ء

رفاہ عام اسٹیم پریس ، لاہور

انجمن ترقی اردو ، اورنگ آباد ، دکن

فرہنگ ص ۱ تا ۸

۳۱۵

گبسن ، چارلس آر

افکار عصریہ

محمد نصیر احمد عثمانی نیوتنوی

۴ + ۲۵۰ + ۸

۱۹۳۴ء

مطبع اعظم گڑھ

دارالمصنفین ، اعظم گڑھ

اصطلاحات ص ۱ تا ۸

۳۱۶

گریگوری اینڈ سمنز

طبیعیات (حصہ اول)

چودھری برکت علی

۲۲۰ + ۲ + ۲۷

۲۰۷

۱۹۱۹ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ ، جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۲۷

۳۱۷

گریگوری اینڈ سمنز

طبیعیات (حصہ دوم)

چودھری برکت علی

۳۱۵ + ۲

۱۹۳۴ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکارعالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فرہنگ اصطلاحات ص ۳۰۶ تا ۳۱۵

۳۱۸

گریگوری اینڈ ہڈلے

طبیعیات (حصہ اول)

چودھری برکت علی

۴۴۱ + ۴ + ۲۷

۱۹۱۹ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

۲۰۸

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۲۷

۳۱۹

گریگوری اینڈ ہڈلے
طبیعیات ، حرارت (حصہ دوم)
چودھری برکت علی
۳٦۰
۱۹۲۰ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ ، جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۳۲۳ تا ۳٥٦
ترمیم شدہ اصطلاحات ص ۳٥۹ تا ۳٦۰

۳۲۰

گریگوری اینڈ ہڈلے
طبیعیات ، نور (حصہ سوم)
چودھری برکت علی
۲٥۷
۱۹۲۱ء

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۲۳۲ تا ۲۵٦

۳۲۱

گریگوری اینڈ ہڈلے
طبیعیات ، آواز (حصه چہارم)
چودھری برکت علی
۱۱۰
۱۹۲۰ء
دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه ، جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۹٦ تا ۱۰۹

۳۲۲

گریگوری اینڈ ہڈلے
طبیعیات ، مقناطیس (حصه پنجم)چودھری برکت علی
۱۴۲
۱۹۲۱ء
دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد(دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱۳۲ تا ۱۴۱

۳۲۳

گریگوری اینڈ ہڈلے

طبیعیات ، برق (حصہ ششم)

چودھری برکت علی

۳۹۶

۱۹۲۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات برق ص ۳۶۹ تا ۳۹۳

۳۲۴

گیمو ، جارج

زمین کی سرگزشت

سید علی ناصر زیدی

۱٦٦ + ۸

۱۹٦۳ء

اردو پریس ، لاہور

کلاسیک ، لاہور

فرہنگ **ص ۱ تا ۸**

۳۲۵

گیمو ، جارج

سورج کی پیدائش اور موت

فاروق احمد صدیقی

۲۸۸ + ۵

۱۹۶۲ء

نوائے وقت پرنٹرز ، لاہور

کلاسیک ، لاہور

فرہنگ اصطلاحات ص ۱ تا ۵

۳۲۶

گیمو ، جارج

مظہر دنیائے عجائب میں (نظریہ اضافیت و قدریت آسان زبان میں)

ڈاکٹر محمد انیس عالم

۱۹۶۹ء ((طبع دوم)

علمی پرنٹنگ پریس ، لاہور

شیخ غلام علی اینڈ سنز ، لاہور

فہرست اصطلاحات ص ۱۲۹ تا ۱۳۲

۳۲۷

لـونی

عـــلم حرکت

خان فضل محمد خان

۳۵۶ + ۲۳ + ۵

۱۹۲۰ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات علم حرکت ص ۱ تا ۵

۳۲۸

لـونی ، ایس ـ ایل

سکونیات اعلی

مولوی شیخ برکت علی

۵۹۳ + ۵

۱۹۳۲ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۱ تا ۵

۳۲۹

لـــونی

سکون سیالات

قاضی محمد حسین

۳۹۲ + ۶ + ۲

۱۹۲۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۶

۳۳۰

لیمب ، ہوریس

حرکیات

محمد نذیر الدین

۵۲۸ + ۱۰ + ۲

۱۹۳۷ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۱ تا ۱۰

۳۳۱

محمد علی خاں ، سید

طبیعیاتی کائنات

٦٨

۱۹۴۳ء

دارالطباعت شنکرباغ ، حیدرآباد (دکن)

ادارہ ادبیات اردو ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ٦٥ تا ٦٨

۳۳۲

مراد ، فیروز الدین

تحفۂ سائنس ، یعنی عام فہم علمی مضامین (حصہ اول)

۳۸۰ + ۱٦

۱۹۲۱ء

مطبع مسلم یونیورسٹی انسٹیٹیوٹ ، علیگڑھ

مسلم یونیورسٹی بک ڈپو ، علیگڑھ

فرہنگ اصطلاحات ص ۱ تا ۱٦

فرہنگ اصطلاحات پر صفحات نمبر ۳۵۳ تا ۳٦۸ لکھے ہوئے ہیں ۔ یہ غلط معلوم ہوتے ہیں ۔ آخر میں سولہ صفحات پر یہ فرہنگ چھپی ہوئی ہے ۔

۳۳۳

مسعود بٹ ، ایم ۔ ایچ ۔

ایٹم سے ایٹم بم تک (پرامن مقاصد کی تکمیل)

۸ + ۱۲۸

۱۹٦۰ء

اردو پریس ، لاہور

مکتبہ تکنیک ، لاہور

فرہنگ (اردو ۔ انگریزی) ص ۱۱۷ تا ۱۲٦

۳۳۴

مسعود بٹ ، ایم ۔ ایچ

جوہری توانائی (پرامن مقاصد کی تکمیل)

۱۰ + ۲۳۲

۱۹٦۷ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ

سائنس کی چند اصطلاحات ص ۲۱۵ تا ۲۲٦

۳۳۵

مکرجی ، بابوشاشی بہوشن

علم حرکت

۱٦٦ + ٦

۱۸۷۹ء

مطبع انجمن ، لاہور

لغت الفاظ (اصطلاحات) ص ۱ تا ۴

۳۳٦

منہاج الدین

نظریۂ اضافیت

۱۲ + ۳۴٦

۱۹۲۵ء

روز بازار الیکٹرک پریس ، امرتسر

دیباچہ مصنف ص ا تا و

مقدمہ مصنف ص ۱ تا ٦

اصطلاحات ص ۳۳۱ تا ۳۳۵

۳۳۷

نصیر احمد عثمانی ، محمد

طبیعیات کی داستان (جلد اول)

۵۳۵ + ۸

۱۹۵۱ء

ادبی پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

دیباچہ مصنف ص ۳ تا ۸

فرہنگ اصطلاحات ص ۱ تا ۸

۳۳۸

نصیر احمد عثمانی نیوتنوی ، مولوی محمد

کتاب الطبیعیات (جلد دوم)

کتاب الحرارت و الصوت

۴ + ۳۷۰ + ۱۰

۱۹۳۸ء

انتظامی پریس ، حیدرآباد (دکن)

فرہنگ اصطلاحات (اردو - انگریزی) ص ۱ تا ۱۰

۳۳۹

نصیر احمد عثمانی ، محمد
مکالمات سائنس ، یعنی زندگی اور انسان کی تخلیق پر دلچسپ مکالمے
۴ + ۲۸۴ + ۹
۱۹۴۰ء
لطیفی پریس ، دھلی
انجمن ترقی اردو (ھند) دھلی
فرھنگ اصطلاحات ص ۱ تا ٦

۳۴۰

ھوگبن ، لانسے لوٹ
سائنس سب کے لیے (جلد دوم)
آفتاب حسن
۱۰ + ۱۱۱۸
۱۹٦۰ء
ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی
مجلس ترقی ادب ، لاھور
عرض مترجم ص الف تا ب
اشاریه و فرھنگ اصطلاحات
(اردو۔ انگریزی) ص ۱۰۵۵ تا ۱۱۱۸

۳۴۱

ایٹم اور ایٹمی توانائی
۶ + ۱۹۳
۱۹۶۳ء
جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور
مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور
پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ — ص ر تا س
اصطلاحات — ص ۱۷۰ تا ۱۷۲
یہ اردو اکیڈمی کے زیر اہتمام ۶۰ـ۱۹۶۱ء میں منعقد ہونے والے انعامی مقابلہ کے انعام یافتہ مضامین کا مجموعہ ہے۔

۳۴۲

برقی رو کا بنیادی مطالعہ (حصہ اول)
۸ + ۱۱۸ + ۵
۱۹۷۶ء (اشاعت سوم)
ابن حسن آفسٹ پریس ، کراچی
نیشنل بک فاؤنڈیشن ، کراچی
فرہنگ — ص ۱ تا ۵

۳۴۳

سائنسی موضوعات پر مضامین

۸ + ۱٦ + ۸ + ۱۰ + ٦ + ۱۳ + ۲۱ + ۱٦

۱۹٦۲ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

مختصر گزارش از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ا تا ب

اصطلاحات ص ۱٦ تا ۲۱

یہ مضامین اکیڈمی کے زیر اہتمام ٦۱ ـ ۱۹٦۲ء میں پڑھے گئے ۔

۳۴۴

مبادی سائنس

مولوی معشوق حسین خاں

۴ + ۲۵۲ + ۲۴

۱۹۱۰ء

مطبع اختر دکن ، حیدرآباد (دکن)

انجمن ترقی اردو ، حیدرآباد (دکن)

۲۲۱

دیباچہ مولوی عبدالحق — ص ۱ تا ۴
فرہنگ (حیوانات) — ص ۱ تا ۹
فرہنگ (نباتات) — ص ۹ تا ۱۹
فرہنگ (جمادات) — ص ۱۹ تا ۲۴

۳۴۵

مبادیات طبیعیات
ڈاکٹر طاہر حسین (مدیر)
۵۴۴
۱۹۸۱ء
رشید اینڈ سنز پرنٹرز ، کراچی
سندھ ٹیکسٹ بک بورڈ ، حیدرآباد (سندھ)
فہرست اردو انگریزی اصطلاحات — ص ۵۲۵ تا ۵۳۷

☆☆☆

کیمیا

۳۴۶

اسمتھ ، الگزینڈر

غیر نامیاتی کیمیا

چودھری برکت علی

۸۳۵

۱۹۲۸ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۸۲۵ تا ۸۳۰

۳۴۷

بروس ، جیمز وھارپر ، ھری

عملی کیمیا

چودھری برکت علی

۵۰۳

۱۹۲۵ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

۳۴۸

بیلی اینڈ باسر

کیمیا (تیسرا حصہ)

چودھری برکت علی

۵ + ۹٦۴ تا ۱۱۵۹ + ۲۴

۱۹۲۳ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تألیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

۳۴۹

ظفر اقبال ، محمد

رنگ نگاری

۸ + ۱۳۵

۱۹۸۲ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، پنجاب یونیورسٹی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ

۳۵۰

ظفر اقبال ، محمد

مرکزائی کیمیا

(Nucleur Chemistry)

۱۴ + ۲٦۴

۱۹۷۴ء

نیولائٹ پریس ، لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، دانشگاہ پنجاب ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ۹ تا ۱۰

فرہنگ اصطلاحات ص ۲۵۹ تا ۲٦۴

۳۵۱

ظفر اقبال ، محمد

کیمیائی بندوساخت

(Chemical Bonding & Structure)

۸ + ۱٦٦

۱۹۷۷ء

نیولائٹ پریس ، لاہور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، دانشگاہ پنجاب ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ۳ تا ۴

فرہنگ اصطلاحات ص ۱٦۳ تا ۱٦٦

۳۵۲

ظفر اقبال ، محمد و نصیر احمد

هم ربطی کیمیا

(Coordination Chemistry)

۱۰۰

۱۹۷۳ء

مطبعة المکتبة العلمیة ، لاهور

اداره تالیف و ترجمه ، دانشگاه پنجاب ، لاهور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبدالله ص ۵ تا ٦

اصطلاحات ص ۹۷ تا ۱۰۰

۳۵۳

فریمن ، ایرا ایم

عجائبات کیمیا

محمد فاروق

۱۱۲

علمی پرنٹنگ پریس ، لاهور

شیخ غلام علی اینڈ سنز ، لاهور

فرهنگ ص ۱۰۸ تا ۱۱۲

۳۵۴

کوہن ، جولیس ، بی

نامیاتی کیمیا

سردار بلدیو سنگھ

۱۳٦ + ۴

۱۹۲۸ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ،حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ،حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱۴۰ تا ۱۴۵

۳۵۵

کوہن ، جے - بی

نامیاتی کیمیا کی درسی کتاب (جلد اول)

ڈاکٹر خواجہ حبیب حسن

۴٦۸ + ۳۳ + ۴ + ۲

۱۹۴۵ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ،حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۳۵٦

کوهن ، جولیئس بی

عملی نامیاتی کیمیا

مولوی حاکم علی ـ بعد نظرثانی از مولوی عبدالرحمن خاں

٦۷۳ + ۹ + ۸ + ۱۰

۱۹۳۱ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۹

۳۵۷

گریگوری اینڈ سمنز

کیمیـــا

چودھری برکت علی

۲۳۱ + ۴ + ۲

۱۹۳٦ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۴

۳۵۸

واکر ، سر جیمز

طبیعی کیمیا (حصہ اول)

شیخ فیروزالدین مراد ، بعد نظرثانی از

مولوی محمد عبدالرحمن خاں

۳۴۷

۱۹۲۸ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۳۳۳ تا ۳۴۱

۳۵۹

واکر ، سر جیمز

طبیعی کیمیا (حصہ دوم)

شیخ فیروزالدین مراد ۔ بعد نظرثانی از

مولوی محمد عبدالرحمن خاں

۳۷۷ + ۳ + ۷

۱۹۳۴ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۷

۳٦۰

کیمیاوی سامان حرب

٦ + ۴۱۰

۱۹٦۸ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ

انگریزی اصطلاحات ص ۱۱۳ تا ۱۱۴

☆☆☆

فوٹو گرافی

۳٦۱

اصغر ، راجہ راجیسور ؟

گلدستۂ مصوری

۱۸۹۲ء

سہیل دکن پریس

فرہنگ رسالہ ھذا چار صفحے (آخر میں)

کسی حادثے میں صفحات کے نمبر ضائع ہو گئے ہیں

۳٦۲

محمد ابراہیم

رهنمائی فوٹاگرافی ، معروف به اصول مصوری

۱۷۹

مطبع فیض عام ، علی گڑھ

فرہنگ اصطلاحات فوٹا گرافی بترتیب

حروف تہجی ص ۱۴۹ تا ۱۷۵

☆☆☆

فلسفہ

٣٦٣

برکلے

مکالمات برکلے

عبدالماجد (دریا بادی)

١٣٨

١٩١٩ء

مطبع معارف ، اعظم گڑھ

دارالمصنفین ، اعظم گڑھ

فرہنگ مصطلحات ص ١٣١ تا ١٣٨

٣٦٤

پارٹ ، ریپو

فلسفہ کی پہلی کتاب

ڈاکٹر میر ولی الدین

٦ + ١٢٣

١٩٢٨ء

مطبع دارالمعارف ، اعظم گڑھ

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ١١٨ تا ١٢٣

۳٦۵

جوڈ ،پروفیسر سی ۔ ای-ایم
افکار حاضرہ
محمد بن علی باوہاب
۳۵۴
۱۹٦٦ء
مطبع عالیہ ، لاہور
مجلس ترقی ادب ، لاہور
مصطلحات (اردو ۔ انگریزی) ص ۴۰۳ تا ۴۱۹

۳٦٦

ڈوران ، ول
حکایت فلسفہ
مولوی احسان احمد
٦۸۴ + ۲ + ۲
۱۹۳۲ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۲

۳٦۷

رزاقی ، شاهد حسین

ناتسیت

۲۴۰

۱۹۴۴ء

رزاقی مشین پریس ، حیدرآباد (دکن)

نفیس اکیڈمی ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۲۲۵ تا ۲۳٦

۳٦۸

رینان ، موسیور

ابن رشد و فلسفه ابن رشد

معشوق حسین خاں

۴۱۹ + ۹ + ۲۷

۱۹۲۹ء

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

فهرست اصطلاحات ص ۱ تا ۹

۳٦۹

قیصر الاسلام ، قاضی
فلسفہ کے بنیادی مسائل
۲۸ + ۵۹۷
۱۹۷٦ء
معارف پرنٹرز ، کراچی
نیشنل بک فاؤنڈیشن ، کراچی
فرہنگ اصطلاحات فلسفہ ص ۵٦۷ تا ۵۹۷

۳۷۰

ویب ، کلیمنٹ سی - جے
تاریخ فلسفہ
احسان احمد
۱۷۴ + ۳ + ۲
۱۹۲۹ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۳

۳۷۱

ہاکنگ ، پروفیسر ولیم ارنسٹ
انواع فلسفہ
ظفر حسین خاں
۳٦۸
۱۹۵۲ء
انجمن ترقی اردو (ہند) علی گڑھ
فرہنگ اصطلاحات
ص ۳۵۷ تا ۳٦۴

☆☆☆

فن حرب

۳۷۲

میڈارل ، ایڈورڈ

جنگ میکیاولی سے ہٹلر تک

برگیڈیئر گلزار احمد

۳۷۵

۱۹۶۲ء

نقوش پریس ، لاہور

مکتبہ جدید ، لاہور

فنی اصطلاحات ص ۳۶۹ تا ۳۷۵

☆☆☆

عمرانیات

۳۷۳

آئنرے ، پروفیسر لورین
مستقبل کا انسان
سید قاسم محمود
۲۳۶ + ٦
۱۹۵۹ء
اردو پریس ، لاہور
کلاسیک ، لاہور
اصطلاحات ص ۱ تا ٦

۳۷۴

اجمل احمد و امجد علی جعفری
طبی سماجی بہبود
۲۰ + ۱۳۰
۱۹٦۹ء
ویژن پبلی کیشنز لمیٹڈ ، کراچی
شعبہ تصنیف و ترجمہ کراچی یونیورسٹی ، کراچی

۲۳۸

مقدمه ڈاکٹر اشتیاق حسین قریشی ص ہ تا ز

تعارف ڈاکٹر محمد اقبال یاد ص ط تا م

عرض حال مضفین ص س تا ف

فہرست اصطلاحات (اردو ـ انگریزی) ص ۱۲۱ تا ۱۲۶

۳۷۵

بلیکمار ، فرینک ڈبلیو

مبادی عمرانیات

ڈاکٹر سید عابد حسین

۴۱۷ + ۲

۱۹۳۲ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فرہنگ مصطلحات (اردو ـ انگریزی) ص۳۹۹ تا ۴۰۸

فرہنگ مصطلحات (انگریزی ـ اردو) ص ۴۰۹ تا ۴۱۷

۳۷۶

تمکین حق

پرورش اطفال اور خاندانی تعلقات

۱۰ + ۴۹۰

۳۷۷

جعفر حسین ڈاکٹر

اطلاقی سماجیات

۲۳۸

۱۹۵۲ء

اشوک پریس ، دھلی

انجمن ترقی اردو (ھند) علی گڑھ

انگریزی اصطلاحیں ص ۱۷۹ تا ۲۱۷

۳۷۸

عبدالقادر ، چوھدری

صنعتی معاشریات

۸ + ۱۰۷

۱۹۷۷ء

مطبع عالیہ ، لاھور

ادارہ تالیف و ترجمہ ، پنجاب یونیورسٹی ، لاھور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص و

اصطلاحات انگریزی ـ اردو) ص ۱۰۳ تا ۱۰۷

۳۷۹

عبدالقادر ، چوھدری

معاشری نظریے

۸ + ۱۴۴

۱۹۷۶ء

نیولائٹ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ — ص ج

فرہنگ اصطلاحات — ص ۱۳۵ تا ۱۴۲

۳۸۰

عبدالقادر ، چوھدری

معاشریات (Sociology)

۱۰ + ۱۴۲

۱۹۷۴ء

نیولائٹ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ — ص ھ

فرہنگ اصطلاحات — ص ۱۳۷ تا ۱۴۱

۳۸۱

فاطمہ شجاعت

ابتدائی سماجی انسانیات

۱۵۱

۲۴۱

۱۹۵٦ء

نیشنل فائن پرنٹنگ پریس ، حیدرآباد (دکن)

انجمن ترقی اردو حیدرآباد (دکن)

اصطلاحوں کی تشریح ص ۱۳۷ تا ۱۴۰

اردو انگریزی مرادفے ص ۱۴۱ تا ۱۴۳

۱۹۷۰ء

زرین آرٹ پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

اصطلاحات (اردو ـ انگریزی) ص ۴۱۳ تا ۴۸۴

۳۸۲

کاننٹ ، ڈاکٹر جیمز بی

جدید علم اور عصر حاضر کا انسان

محمد سعید

۲۱۵ + ۸

۱۹۵٦ء

اتحاد پرنٹنگ پریس ، لاہور

احسن برادرز ، لاہور

فرہنگ اصطلاحات ص ۱ تا ۸

۲۳۲

۳۸۳

کلیم اللہ

سماج کا ارتقا

۲۸٦ + ۲

تعلیمی پریس ، لاہور

سنگم پبلشرز لمیٹڈ ، لاہور

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۲

☆☆☆

علم کتب خانہ

۳۸۴

الطاف شوکت

نظام کتب خانہ

۲۳۲ + ۲۰۴ + ۱۲۰

۱۹۷۸ء

علمی پرنٹنگ پریس ، لاہور

شیخ غلام علی اینڈ سنز ، لاہور

اصطلاحات ص ۱۸۵ تا ۲۳۰

۳۸۵

شیرا ، جے ۔ ایچ

لائبریرین شپ کی عمرانی بنیادیں

ترجمہ و تلخیص از سید جمیل احمد رضوی

۱۳۰

۱۹۸۰ء

کاسمو پرنٹرز ، لاہور

پاکستان لائبریری ایسوسی ایشن (پنجاب کونسل) ، لاہور

اصطلاحات ص ۱۲۵ تا ۱۳۰

۳۸٦

غنی الاکرم سبزواری

درجه بندی (جلد اول)

۲۰٦

۱۹۸۰ء

مشهور پریس ، کراچی

لائبریری پروموشن بیورو ، کراچی

فهرست اصطلاحات انگریزی به اردو ص ۱۸۳ تا ۱۹۰

۳۸۷

محمد اسلم

درجه بندی اور تنظیم کتب خانه

۸ + ۲۰۴

۱۹۸۲ء

قدوسی پرنٹرز ، لاهور

اسلامک بک سروس ، لاهور

اصطلاحات ص ۱۸۷ تا ۱۹۳

۳۸۸

محمد زبیر

کٹلاگ سازی

۲۸۷

۱۹۷۷ء

ایجوکیشنل پریس ، پاکستان چوک ، کراچی

سعید کمپنی ، کراچی

اصطلاحات ص ۱۷۹ تا ۲۶۳

۳۸۹

نسیم فاطمہ

حوالہ جاتی خدمات

۷ + ۱۲۰

۱۹۷۸ء

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

لائبریری پروموشن بیورو ، کراچی

اصطلاحات ص ۱۱۵ تا ۱۲۰

☆☆☆

مکینکس

۳۹۰

بشیر ، محمد

ٹرانسسٹر کے تجربات

۱۰۴

۱۹۷۴ء

مطبع قوسین ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

فرہنگ (اردو ۔ انگریزی) ص ۱۰۳ تا ۱۰۴

۳۹۱

بشیر ، محمد

ٹرانسسٹر کے کرشمے

۱۷۸

۱۹۷۰

زرین آرٹ پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

اشاریہ مع اصطلاحات (اردو ۔ انگریزی) ص ۱۷۰ تا ۱۷۸

۳۹۲

ڈیٹس ، ڈیوڈ

مصنوعی سیارچے اور فضائی جہاز

علی ناصر زیدی

محمود احمد خاں

۱۴۸ + ۳

۱۹۶۶ء

اردو ڈائجسٹ پرنٹرز ، لاہور

مقبول اکیڈمی ، لاہور

فرہنگ اصطلاحات ص ۱ تا ۳

☆☆☆

معدنیات

۳۹۵

صادق علی احمد ، ڈاکٹر محمد و باسط حسن

پاکستان کے ایندھن کے وسائل

۲۳۲

۱۹٦۹ء

زرین آرٹ پریس ، لاھور

مرکزی اردو بورڈ ، لاھور

اصطلاحات ص ۲۲۹ تا ۲۳۲

۳۹٦

فضل کریم ، ڈاکٹر

دھاتیں اور ان کے استعمالات

١٦ + ۴۷۳

۱۹۷۹ء

مطبع عالیه ، لاھور

اداره تالیف و ترجمه ، پنجاب یونیورسٹی ، لاھور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص م تا ع

فرھنگ اصطلاحات ص ۴٦١ تا ۴۷۳

☆☆☆

منطـق

۳۹۷

جوزف ، ایچ ۔ ڈبلیو ، بی
مفتاح المنطق (حصه اول منطق استخراجی)
مولوی میرزا محمد هادی
۳۹۰ + ۸ + ۲ + ۵
۱۹۲۳ء
دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
اصطلاحات منطق ص ۱ تا ۸
ضمیمه فهرست اصطلاحات منطق
استقرائی ص ۱ تا ۲

۳۹۸

جوزف ، ایچ ۔ ڈبلیو ۔ بی
مفتاح المنطق (حصه دوم منطق استقرائی)
مولوی میرزا محمد هادی
۳۰۷ + ۸ + ۲ + ۴
۱۹۲۳ء

۲۵۱

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات منطق ص ۱ تا ۸

ضمیمه فہرست اصطلاحات منطق استقرائی

ص ۱ تا ۲

۳۹۹

عبدالماجد ، مولوی (مرتب)

منطق (استخراجی و استقرائی)

۴۹۰ _ ۱٦ _ ۸

۱۹۱۹ء

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۱ تا ۱٦

☆☆☆

معاشیات

۴۰۰

اقبال ، شیخ محمد
علم الاقتصاد
۶ + ۲۲۱
۱۹۶۱ء
فیروز سنز لمیٹڈ ، لاهور
اقبال اکادمی ، کراچی
پیش لفظ از ممتاز حسن ص ۱ تا ۱۰
اصطلاحات ص ۲۱۲ تا ۲۲۱۔

۴۰۱

امین انجم
آسان بنک کاری
۱۳۲
۱۹۵۵ء
مکتبہ نوائے وقت ، لاهور
بنک کی اصطلاحات ص ۱۱۶ تا ۱۳۲

۴۰۲

انگرام ، ڈاکٹر کیلس

تاریخ معاشیات

مولوی رشید احمد

۴۷۴ + ۴۸ + ۲

۱۹۳۲ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

اشاریہ اعلام و کتب اصطلاحات ص ۱ تا ۴۸

۴۰۳

برنی ، مولوی محمد الیاس

اصول معاشیات

۵۶۲ + ۱۲ + ٦

۱۹۳۵ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

۴۰۴

برنی ، محمد الیاس

علم المعیشت

٦۸۷ + ۲۴

۲۵۴

۱۹۲۷ء

مسلم یونیورسٹی پریس ، علی گڑھ

اصطلاحات ص ۱ تا ۱۸

۳۰۵

برنی ، محمد الیاس

معیشت الہند

۸۲۶ + ۲۰

۱۹۲۹ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ ، جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

ضمیمہ اصطلاحات ص ۱ تا ۱٦

۳۰٦

بسٹ ، ڈبلیو ۔ اے ۔ ایم

اصول قانون معاشیات

ڈاکٹر میر سیادت علی خاں

۱۲۲۲ + ۴

۱۹۳۴ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

۲۵۵

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اشاریہ اصطلاحات مع وضاحت ومحل استعمال
ص ۱۱۰۷ تا ۱۲۲۳

۴۰۷

بنرجی ، پرمتھ ناتھ
معاشیات ہند
مولوی محمد الیاس برنی
۶ + ۲۷۸ + ۸ + ۲
۱۹۲۴ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اصطلاحات ص ۱ تا ۸

۴۰۸

، پریم چند
معاشیات کے ابتدائی اصول
۸ + ۲۹۰
۱۹۳۶ء
امرت الیکٹرک پریس ، لاہور
آکسفورڈ یونیورسٹی پریس ، بمبئی
اصطلاحات ص ۲۷۹ تا ۲۹۰

۳۰۹

ٹاڈ ، جان ۔ اے

مبادلات

مولوی رشید احمد

۳۸۱ + ۳۵ + ۹< + ۸< + نقشے + ۳

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

مبادلات ، اشاریہ (انگریزی ۔ اردو) ص ۱ تا ۳۵

۳۱۰

ٹاسگ ، ایف ۔ ڈبلیو ولی ہنری

اصول معاشیات (جلد دوم)

مولوی رشید احمد

۸۱۴ + ۱۴ + ۱۲ + ۲

۱۹۳۸ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات اصول معاشیات

جلد اول و دوم ص ۱ تا ۱۲

۴۱۱

جٹھا رام ، جی - بی و بیری ، ایس - جی
معاشیات ہند (جلد اول)
مولوی رشید احمد
۴۱۷ + ۱۰ + ۴
۱۹۴۰ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات (اردو - انگریزی) ص ۱ تا ۱۰

۴۱۲

شیر جنگ
کارل مارکس اور اس کی تعلیمات
٦٨۴
۱۹۴۵ء
علمی پرنٹنگ پریس ، لاہور
کتاب منزل ، لاہور
اصطلاحات ص ٦۴۵ تا ٦٨۴

۴۱۳

کالڈ ووڈ ، جیمز ڈی و بین وینو ، ہیرولڈ جے
اقتصادی ترقی کے تجرباتی سانچے
صوفی گلزار احمد
۱۹۲
۱۹۶۵ء
جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور
اردو مرکز ، لاہور
فرہنگ اصطلاحات   ص ۱۸۳ تا ۱۹۲

۴۱۴

محمد احمد سبزواری
ہمارے بینک
۱۵۸
۱۹۴۲ء
انجمن ترقی اردو (ہند) دہلی
اصطلاحیں (اردو ۔ انگریزی)   ص ۱۴۳ تا ۱۴۷

۴۱۵

مورلینڈ ، ڈبلیو ۔ ایچ
مقدمہ معاشیات
محمد الیاس برنی
۲۹۵ + ۳ + ۵
۱۹۲۳ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
اصطلاحات کی فہرست ص ۱ تا ۳

۴۱۶

ہکس ، جے ۔ آر
قدر اور سرمایہ
عظمت اللہ
۴۲۷
۱۹۷۵ء
ٹائمز پریس ، کراچی
شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ کراچی یونیورسٹی ،کراچی
اصطلاحات ص ۴۰۹ تا ۴۲۱

☆☆☆

نباتیـــات

۳۱۷

اشرف ملک ، پروفیسر محمد

بے تخم نباتیات (جلد اول) الجی

۸ + ۵۰۰

۱۹۸۶ء

شفیق پریس لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

۳۱۸

اشرف ملک ، پروفیسر محمد

برائیو فائیٹا

۶ + ۳۷۱

۱۹۷۰ء

شفیق پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

۳۱۹

اشرف ملک ، پروفیسر محمد

ٹریڈر فائیٹا (Pteridophyta)

۸ + ۳۳۸

۱۹۷۱ء

شفیق پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

اصطلاحات ص ۳۲۳ تا ۳۳۸

۳۲۰

اشرف ملک ، محمد

فنجانی اور مشابہ پودے

۸ + ۸۸۷

۱۹۷۰ء

شفیق پریس ، لاہور

مرکزی اردو بورڈ ، لاہور

دیباچہ مصنف ص ز تا ح

اصطلاحات ص ٦١٧ تا ۸۸۷

۴۲۱

ایسو ، کیتھرین
تشریح نباتات
۱۲ + ٦۳۵
۱۹۷۱ء
انٹر سروسز پریس لمیٹڈ ، کراچی
شعبہ تصنیف و ترجمہ کراچی یونیورسٹی ، کراچی
پیش لفظ آفتاب حسن ص ج تا د
دیباچہ ک ـ ن ص ھ تا ز
فہرست اصطلاحات ص ۵۷۷ تا ۵۹۸

۴۲۲

اکرام بٹ ، ایم
مبادی نباتیات (حصہ اول)
۸ + ۱۱٦
۱۹٦۴ء
جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور
مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور
نباتیاتی اصطلاحات کی فہرست ص ۱۱۱ تا ۱۱٦

۴۲۳

جیکسن ، ایچ
تربیت الصحرا ،یعنی رسالۂ علم جنگلات
۴ + ۴۴۳ + ۱۹ + ۷ + ۱
۱۹۱۰ء
پنڈت پران ناتھ دکھشنی
مطبع منشی نول کشور ، لکھنئو
اصطلاحات (درختوں کے اصطلاحی اور دیگر زبانوں
کے نام) ص ۱ تا ۱۹

۴۲۴

رنگا چاری ، رائے بہادر
عملی نباتیات
محمد عبدالباری
۱۷٦ + ۱۴
۱۹۳۸ء
دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ،حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱تا ۱۴

۴۲۵

سعیدالدین ، محمد

پودے اور ان کی زندگی

۱۱۰

۱۹۴۲ء

—

انجمن ترقی اردو (ہند) دھلی

ضمیمہ اصطلاحات

ص ۱۰۱ تا ۱۱۰

۴۲٦

سعیدالدین ، محمد

ھمارے پھول

٦۲

۱۹۴٦ء

اعظم اسٹیم پریس ، حیدرآباد (دکن)

ادارہ ادبیات اردو ، حیدرآباد (دکن)

پھولوں کے انگریزی اصطلاحی اور رواجی نام مع اردو

ص ۵۸ تا ٦۲

۴۲۷

لوسن

مبادی نباتیات (حلد دوم)

محمد سعیدالدین

۹۰۳ + ۲۹ + ۷۵

۱۹۴۲ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

دیسی ناموں کا اشاریہ مع انگریزی

متبادلات ص ۸۹۳ تا ۹۰۳

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۲۹

عام اشاریہ (جلد اول و دوم)

مع انگریزی متبادلات ص ۱ تا۷۵

۴۲۸

معین الدین

الجـــی

۱۲ + ۲۳۴

۱۹٦۸ء

ٹیکنیکل پرنٹرز ، کراچی

۲۶۶

شعبہ تصنیف و تالیف و ترجمہ کراچی یونیورسٹی ، کراچی

پیش لفظ ص ز تا ح

تعارف ص ط تا ی

دیباچہ ص ک تا ن

فہرست اصطلاحات (اردو ۔ انگریزی) ص ۲۱۹ تا ۲۲۶

فہرست اصطلاحات (انگریزی ۔ اردو) ص ۲۲۷ تا ۲۳۴

۴۲۹

مہاجر ، عبدالرشید

مبادی نباتیات

۵۴۸

۱۹۶۲ء

انجمن پریس ، کراچی

شعبہ تالیف و ترجمہ ، اردو کالج ، کراچی

اصطلاحات ص ۵۱۱ تا ۵۴۶

۴۳۰

مہاجر ، عبدالرشید

نباتی تشریحات

۶ + ۲۸۴

۱۹۶۹ء

شریف آرٹ پریس ، کراچی

شعبہ تصنیف و تالیف وترجمہ کراچی یونیورسٹی ، کراچی

دیباچہ مصنف ص ۵ تا ٦

فہرست اصطلاحات (اردو ـ انگریزی) ص ۲۴۷ تا ۲۵۷

فہرست اصطلاحات (انگریزی ـ اردو) ص ۲۵۸ تا ۲۶۷

۴۳۱

وہاب اختر عزیز ، پروفیسر

نباتیات

۸ + ۴۷۱

۱۹۶۴ء (طبع اول)

۱۹۶۸ء (طبع دوم)

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ھ تا و

شرح (اصطلاحات) ص ۴۱۲ تا ۴۶۲

۴۳۲

وہاب اختر عزیز ، پروفیسر

نباتاتی فعلیات

۸ + ۱۹۲

۱۹۷۲ء

مطبعة المکتبة العلمیة ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ

اشاریہ الف (انگریزی اصطلاحات کے اردو
مترادفات) ص ۱٦۳ تا ۱۷۵

اشاریہ ب (انگریزی اردو مترادفات) ص ۱۷۷ تا ۱۹۲

☆☆☆

نفسیات

۳۳۳

اسٹوٹ ، جے ۔ ایف

مبادی علم النفس

میرزا محمد ہادی

۲۳۵ + ۱۹ + ۲

۱۹۲۲ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۱۹

۳۳۴

ایڈکر ، الفرڈ

مقصد زندگی

سید صمد حسین جعفری

۳۳۳

۱۳۶۸ ھجری

۴۳۵

اینجل ، جیمس رولنیڈ

اصول نفسیات

مولوی معتضد ولی الرحمن

۴۳۲ + ٦ + ۱۱ + ٦ + ۲

۱۹۲۷ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

۴۳٦

بوونگ ،ایڈرن گریگس ولانگ فلڈ ، ہربرٹ سڈنی ،و پورٹرولڈ ، پیری

نفسیـــات کی بنیادیں

ہلال احمد زبیری

۱۸ + ۳۴۷

۲۷۱

۱۹۶۹ء

ٹائمز پریس ، کراچی

شعبہ تصنیف و ترجمہ کراچی یونیورسٹی ، کراچی

پیش لفظ ہلال احمد زبیری ص ز تا ط

دیباچہ مضفین ص ی تا ک

فہرست اصطلاحات (انگریزی ۔ اردو) ص ۶۸۳ تا ۷۰۵

۴۳۷

رسل ، برٹرینڈ

تجزیہ نفس

شجاعت حسین بخاری

۴۰۲

۱۹۶۳ء

شفیق پریس ، لاہور

مجلس ترقی ادب ، لاہور

فرہنگ اصطلاحات (اردو ۔ انگریزی) ص ۳۶۵ تا ۳۷۹

فرہنگ اصطلاحات (انگریزی ۔ اردو) ص ۳۸۱ تا ۴۰۰

۴۳۸

عبدالقادر ، پروفیسر چودھری

نفسیات

۷۳۶

۱۹۶۵ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

فرہنگ اصطلاحات ص ۲۱۷ تا ۲۳۱

۴۳۹

عبدالقادر ، چوہدری

صنعتی نفسیات

۸ + ۲۱۹

۱۹۷۳ء (طبع اول)

۱۹۸۱ء (طبع دوم)

نیولائٹ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ

فرہنگ اصطلاحات ص ۲۱۵ تا ۲۱۹

۴۴۰

عبدالقادر ، چوہدری

عسکری نفسیات

۱۰ + ۱۳۴

۱۹۷۵ء

نیولائٹ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ — ص ا تا ب

فرہنگ اصطلاحات — ص ۱۲۹ تا ۱۳۲

۴۳۱

عبدالقادر ، چوہدری

معاشرتی نفسیات

۸ + ۱۲۹

۱۹۷۳ء(طبع اول)

۱۹۸۱ء (طبع دوم)

نیولائٹ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ

فرہنگ اصطلاحات — ص ۱۲۵ تا ۱۲۹

۴۳۲

عبدالقادر ، چوہدری

نمـوئی نفسیـــات

(Developmental Psychology)

۸ + ۱۴۷

۲۷۴

۱۹۷۴ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ

فرہنگ اصطلاحات ص ۱۳۱ تا ۱۳٦

۴۴۳

محمد عثمان

نفسیات تعلیمی

۲۷۸ + ۱۰

—

—

مکتبہ ابراھیمیہ ، حیدرآباد (دکن)

اصطلاحات ص ۱ تا ۱۰

اس کتاب کا صفحہ اول غائب ہے۔

۴۴۴

محمد فائق

اختیاری نفسیات

۲۲۰

۲۷۵

۱۹۸۲ء

اسحاقیه پرنٹنگ پریس ، کراچی

غضنفر اکیڈمی ، کراچی

اصطلاحات ص ۲۰۸ تا ۲۱٦

۴۴۵

محمد فائق

مسائل نفسیات

۲۰۸

۱۹۸۱ء

اسحاقیه پرنٹنگ پریس ، کراچی

غضنفر اکیڈمی ، کراچی

اصطلاحات ص ۱۹۲ تا ۲۰۸

۴۴٦

میکڈوگل ، پروفیسر ولیم

نفسیات عضوی

مولوی معتضد ولی الرحمن

۱۹۵ + ۱۱ + ۲

۱۹۲۷ء

۲۷٦

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

فهرست اصطلاحات ص ۲ تا ۱۱

۴۴۷

ہارٹ ، برنارڈ

نفسیات جنوں

مولوی احسان احمد

۱۲۸ + ۲ + ۱

۱۹۴۵ء

دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)

فهرست اصطلاحات ص ۱ تا ۲

☆☆☆

هیئت

۴۴۸

بال ، سررابرٹ

علم ہیئت کروی (حصہ اول)

محمد نذیر الدین

۳۸۰ + ۱۰ + ۸ + ۱۱

۱۹۳۹ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشتہ تالیف و ترجمہ جامعہ عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)

فہرست اصطلاحات حصہ اول ص ۱ تا ۸

ص ۱ تا ۱۱

۴۴۹

بال ، سررابرٹ

علم ہیئت کروی (حصہ دوم)

محمد نذیر الدین

۳۶۸ + ۱۴ + ۲۱

۱۹۴۰ء

دارالطبع جامعہ عثمانیہ سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)

سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیہ ، حیدرآباد (دکن)
اصطلاحات حصہ دوم ص ۱تا ۲۱

۳۵۰

پارکر ، جارج ڈبلیو
علم ہیئت
شیخ برکت علی بعد نظرثانی از
مولوی محمد عبدالرحمن خان
۲۵۲ + ۱۹ + ۵ + ۲
۱۹۳۰ء
دارالطبع جامعه عثمانیه سرکار عالی ، حیدرآباد (دکن)
سررشته تالیف و ترجمه جامعه عثمانیه ، حیدرآباد (دکن)
فہرست اصطلاحات ص ۱ تا ۵

۳۵۱

پرشاد ، گورکھ
نظام شمسی
شیخ جگو
۱۱ + ۵۸۰ + ۵ +
۱۹۳۸ء
سٹی پریس ، اله آباد

۳۵۱

ہندوستانی اکیڈمی ، یو ، پی ۔ الہ آباد

فرہنگ اصطلاحات ص ۵۴۸ تا ۵۵۵

۳۵۲

رشید ، مرزا محمد

سیر افلاک

۲۳۶ + ۴

۱۹۵۲ء

ادبی پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

ستاروں ،برجوں وغیرہ کے نام ص ۲۲۱ تا ۲۲۷

۳۵۳

ڈیوڈسن ، مارٹن

مہ و انجم

ثناء الحق صدیقی

۳۰۴

۱۹۶۱ء

انجمن پریس ، کراچی

انجمن ترقی اردو (پاکستان) کراچی

اصطلاحات ص ۲۹۱ تا ۲۹۸

۲۸۰

۳۵۴

نظام شمسی

۳٦۷

۱۹٦۷ء

جدید اردو ٹائپ پریس ، لاہور

مغربی پاکستان اردو اکیڈمی ، لاہور

پیش لفظ از ڈاکٹر سید عبداللہ ص ۵ تا ٦

فرہنگ اصطلاحات ص ۳٦۳ تا ۳٦۷

مقتدرہ قومی زبان